A.o 1863. WOENSDAG 18 Maart. N.o 66.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is per drie maanden *f* 6 voor Rotterdam, en *f* 7 franco per post door het geheele Rijk.

Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaars en Postkantoren Abonneren.

Enkele Nommers 10 Cents.

BUREAU: Hoogstraat, Wijk 10, N.° 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels.............. *f* 1.—
Iedere regel meer .... - 0.20
Andere Advertentien per regel .... - 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort een BIJVOEGSEL.

Kroon en Ministers.

III.

Het prerogatief des Konings, om naar zijn welgevallen Ministers te benoemen en te ontslaan, wordt, behalve door de ministeriële verantwoordelijkheid, in sterke mate beperkt door het aanzienlijk aandeel, dat in het constitutioneel Staatsregt toekomt aan de Vertegenwoordiging. Wordt deze geacht in zich af te spiegelen de behoeften en de wenschen der Natie, zoo is het, daar de Regering om het volk en niet omgekeerd het volk om de Regering is, niet meer dan regtvaardig en natuurlijk, dat zij haren steun weigert aan Ministers, die haar voorkomen hetzij verkeerde beginselen van regering te volgen, hetzij het belang van het departement van algemeen bestuur, aan welks hoofd zij zijn gesteld geworden, niet naar behooren te behartigen. Dat de Vertegenwoordiging die taak, welke zoo naauw met geheel haar wezen en doel zamenhangt, niet kan verwaarloozen dan ten koste der dierbaarste belangen van het Vaderland, heeft op treffende wijze de geschiedenis van het tijdperk bewezen tusschen 1815 en 1848 gelegen. Het is dus haren pligt geen duim breed af te staan van den grondwettigen invloed, dien zij bezit. Doch tevens moet zij niet zich begeven op een terrein, dat het hare niet is. Die eigene regten geëerbiedigd wenscht te zien, moet die van anderen niet verkorten.

Aan gebrek aan middelen, om haar wantrouwen in de politieke rigting van een Ministerie of in het beleid van een Minister te doen kennen, kan men niet zeggen dat het bij de Vertegenwoordiging hapert. Jaarlijks bij de opening der Zittingen biedt het adres van antwoord op de troonrede de gelegenheid aan om vrijmoedig de bezwaren, die bij haar bestaan, den Koning te ontvouwen. De afstemming van wetsontwerpen, wier grondslagen de Vertegenwoordiging veroordeelt, kan de Regering of een of meer harer leden tot aftreding nopen. Geschiedt dit niet, dan kan men gebruik maken van de bij art. 113 der Grondwet aan de Kamer toegekende bevoegdheid om zich met een adres, waarbij de gronden zijn uiteengezet, waarom eene verandering van Ministerie wenschelijk wordt geacht, wenden tot den Koning. Het is in Engeland, welks constitutionele begrippen men steeds en te regt met zoo veel warmte hoort roemen, dat die wijze van handelen kracht van parlementair gebruik gekregen heeft. Zij, die de voordeelen beseffen van een openbaar en loyaal debat, moeten het betreuren, dat men juist op dit punt weêrzin koestert tegen een der gezondste vruchten van Engelands parlementair leven. De ten aanhoore van het gansche land gevoerde beraadslaging over de al of niet gegrondheid der redenen waarop het wantrouwen, dat men zegt tegen de Ministers te koesteren, steunt, stellen zoowel de Kroon als het publiek in de gelegenheid om eene juiste kennis te verkrijgen van de punten in geschil. En acht de Kroon het raadzaam geen gehoor te geven aan het haar kenbaar gemaakt adres, maar eene ontbinding van het Huis der Gemeenten verkieselijk, dan behoeven de kiezers niet te zoeken naar een rigtsnoer om hen bij de uitgeschrevene verkiezingen te leiden, maar zijn zij integendeel volkomen in staat om, met de parlementaire verslagen in de hand, hunne stem ten voor- of ten nadeele van de gewantrouwde Ministers te doen hooren.

Bij deze openhartige wijze van strijdvoeren steekt ongunstig af de sedert eenige jaren bij ons veld gewonnen hebbende gewoonte, om de behandeling der begrootingswetten als een middel aan te grijpen om Ministers tot aftreden te nopen. Teregt werd nog in 1855 door den heer Thorbecke, destijds lid der Tweede Kamer, de afstemming eener begrooting om redenen daarbuiten „een buitensporig middel, het laatste wapen „van parlementair wantrouwen" genoemd. Als zoodanig en als zoodanig *alleen* behoort het inderdaad te worden beschouwd. Oordeelt de Kamer, na vruchteloos hare grieven aan de Kroon te hebben blootgelegd, dat het behoud van Ministers grooter nadeel heeft dan de gevolgen der verwerping eener begrooting, dan kan, gelijk de heer Bosscha opmerkt, „de *suprema lex* „van het algemeen belang het gebruik van dat buiten„sporig middel aanraden en gelijk noodweer of een „volksopstand wettigen; maar het aannemen van den „stelregel: „geen middelen worden toegestaan dan „„aan Ministers naar ons welgevallen," plaatst onze „Vertegenwoordiging buiten de Grondwet, regtvaar„digt wederkeerige dwangmiddelen, en maakt haar „schuldig aan onopregtheid, wanneer zij aan den „Koning een ontwerp van begrootingswet terugzendt „met het grondwettig formulier, waarbij zij Zijne „Majesteit eerbiedig verzoekt het gedane voorstel in „nadere overweging te nemen, terwijl de ware gedachte „wordt ontveinsd: neem het niet in overweging, maar „benoem een ander Minister, dan zullen wij het „aannemen."

Wel is het te betreuren, dat de heer Thorbecke den regtmatigen invloed, dien hij in de Tweede Kamer uitoefende, niet heeft aangewend om het voortwoekeren van een kwaad, welks heillooze gevolgen zijn scherpziend oog ongetwijfeld moet ontdekt hebben, te beletten. Niets toch dat de grond, waarop regeringen staan zóó zeer ondermijnt. Uitstekend middel, waardoor coalitien van vaak de meest heterogene minderheden er in slagen kunnen populaire gouvernementen omver te werpen, heeft de verwerping van begrootingen als wapen tegen Ministerien vooral dit tegen, dat de punten, waarop zij veroordeeld worden, niet eenvoudig en duidelijk genoeg gesteld worden, de Ministers daardoor belemmerd zijn in hunne verdediging en het publiek op het dwaalspoor gebragt wordt.

Men had mogen verwachten, dat de meerdere bezadigdheid der Eerste Kamer haar zou ontraden hebben het verkeerd voorbeeld der Tweede te volgen. Het heeft integendeel op haar aanstekelijk gewerkt, en zij heeft niet geschroomd haar wantrouwen in het koloniaal regeringsbeleid van dit Ministerie door de afstemming der begrooting door den Minister Uhlenbeck aangeboden uit te spreken. Waarom niet liever den waren constitutionelen weg bewandeld en in een gemotiveerd adres hare bezwaren medegedeeld aan de Kroon? Zij heeft dit echter niet gedaan en aan het „buitensporig middel" de voorkeur gegeven. Zóó heeft de rigting, aan wier hoofd de heer Thorbecke staat, de vruchten geplukt van een misbruik, dat zij onverstandig genoeg is geweest, ten tijde zij oppositie was, meer dan eens aan haar doel dienstbaar te maken. Eigenaardig is het voorzeker dat die rigting, gelijk wij in ons n.° van 10 maart ll. reeds opmerkten, de beteekenis van de verwerping der begrooting van Kolonien thans zoekt te verbloemen en weg te cijferen. Dit is niet eerlijk en overtuigt daarenboven niemand. Het zij voor haar en alle politieke partijen eene waarschuwing en eene herinnering aan het wel alledaagsche, maar daarom niet minder ware spreekwoord: dat het kwaad zich zelven straft.

ROTTERDAM 17 Maart.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden is 1°, verder behandeld het wetsontwerp *houdende voorzieningen omtrent het novaal tiendregt van het Kroondomein enz.* De heer Dullert heeft zijn gisteren voorgesteld amendement ingetrokken en in de plaats daarvan op art. 1 de toevoeging voorgesteld welke door de Commissie van Rapporteurs in haar over het eerste amend. uitgebragt verslag, aan de Regering was aanbevolen. De Minister van Finantien heeft echter in het belang der Kroon en ter bereiking van het doel der wet op zijne redactie blijven aandringen, en ten gevolge daarvan, zoowel als ten gevolge van de rede van den heer Kappeyne, werd het amend. van den heer Dullert met 48 tegen 11 stemmen *verworpen.* Art. 1 werd daarop aangenomen met 50 tegen 10 stemmen, de overige artt. zonder discussie of stemming en het wetsontwerp zelf met algemeene stemmen.

2.° Is zonder discussie met algemeene stemmen aangenomen het wetsontwerp, *nopens het beheer der Kroondomeinen.*

3.° Zijn de algemeene beraadslagingen aangevangen over het wetsontwerp *tot afkoopbaarstelling der Tienden.* De heeren Heemskerk Azn., van Lidth de Jeude en van Goltstein bestreden de wet en vreesden dat zij geen doel zal treffen. De heeren de Raadt, van Eck en van Nispen opperden bezwaren, maar waren geneigd tot aanneming. De Minister van Justitie beantwoordde de sprekers en lokte van de twee eerste redenaren repliek uit. — Morgen voortzetting.

Gisteren deelden wij mede dat te New-York eene groote beweging heerschte, ten gevolge van de discussien welke in het Wetgevend Ligchaam gevoerd werden over het voorstel om de transactien in edele metalen aan eene belasting te onderwerpen. Eene latere depêche meldt dat de Senaat de wet heeft aangenomen, waarbij alle omzettingen in goud als nietig zullen worden verklaard wanneer zij boven pari hebben plaats gehad. Ten gevolge van dit besluit is de markt heftig bewogen; de koersen variëren met elke tien minuten; de jongste notering luidde 55. De invloed welke dit besluit op den handel in andere artikelen uitoefent, is zoodanig dat geene omzettingen hoegenaamd plaats hebben.

L'Europe, het orgaan van den heer Ganesco, deelt den inhoud van eene depêche mede van den heer Pasolini aan den heer Nigra, gedateerd 19 februarij, waarvan de Italiaansche gezant te Parijs afschrift heeft moeten laten aan den heer Drouyn de Lhuys.

De heer Pasolini zegt in dit stuk, dat de heer de Sartiges slecht heeft weêrgegeven den zin van het gesprek, dat tusschen hen heeft plaats gehad. Hij verklaart dat het Italiaansche Gouvernement, wel verre van met een non possumus de Fransche voorstellen te verwerpen, zeer geneigd is om ze naauwkeurig te onderzoeken en te bediscussiëren, maar dat men in geene transactien hoegenaamd kan treden over die beginselen, waaromtrent volkomene overeenstemming heerscht tusschen het Gouvernement, het Parlement en de Natie. Met andere woorden is men dus geneigd om alle voorstellen door Frankrijk gedaan te overwegen, mits men het lievelings-denkbeeld: het bezit van Rome, niet aanrake. Deze mededeeling achten wij allezins gewigtig, edoch zouden wij er oneindig meer aan hechten indien de bron meer soliede ware.

De buitenlandsche bladen bevatten weder een aantal nieuwe lezingen over de reis van den Prins von Metternich naar Weenen. L'Europe beweert o. a. dat Keizer Frans Jozef dezen diplomaat zou ontboden hebben om over de mogelijkheid te raadplegen een verbond tusschen Frankrijk en Oostenrijk te sluiten. Alhoewel wij aan dit „on-dit" alle waarde toekennen van een gerucht, kan men, met het oog tevens op meerdere beschouwingen en mededeelingen der continentale pers, opmaken dat men voor de gevolgen der Poolsche onlusten nog niet zoo is gerust gesteld als de Engelsche pers. Het orgaan van lord Palmerston zegt toch heden, dat de Poolsche quaestie, nu Pruissen naar alle waarschijnlijkheid de met Rusland gesloten conventie heeft laten varen, thans weder geheel een binnenlandsch vraagstuk is geworden en ten eenenmale heeft opgehouden eene Europesche quaestie te zijn. The Daily News voegt er bij, dat men van eene interventie wel moet afzien, daar geheel Europa als één man zou moeten opstaan, indien men van Rusland zou verkrijgen, dat het zijn prooi los liet. Een zoodanig protest zou heilzamen invloed kunnen uitoefenen en tevens een algemeenen oorlog beletten.

De berigten die ons langs telegrafischen weg uit Polen geworden, luiden allezins gunstig voor de opstandelingen.

Volgens de National Zeitung zou eene afdeeling van de garde infanterie bij Rudrucki in een hinderlaag gelokt zijn en 250 man bij die gelegenheid verloren hebben. De jongste berigten doen tevens vermoeden, dat eerstdaags een groote slag zal geleverd worden tusschen de troepen van Langiewicz en een Russisch korps van 18.000 man.

Het door ons dezer dagen medegedeelde berigt, dat Garibaldi zich in onmiddellijk verband heeft gesteld met Langiewicz, wordt heden door de Italia bevestigd. Het Journal des Débats gispt deze handelwijze, en meent dat Polen, indien het waar is dat de Poolsche opstand een steun zoekt in dien van Italië, een verkeerden weg volgt, waarvan geene goede gevolgen zijn te verwachten; integendeel, deze handelwijze kan bij de Europesche Mogendheden niet dan een slechten indruk te weeg brengen. Vóór alles moet Polen zorgen dat Europa niet ongerust worde; het moet halstarrig weigeren om aan den tegenwoordigen opstand een andere kleur te geven dan die der verdrukte nationaliteit; de Poolsche revolutie moet uitsluitend eene Poolsche blijven, om er goede gevolgen van te kunnen verwachten.

In Griekenland schijnt nog altijd de grootste verwarring te heerschen. Volgens de jongste berigten had de Nationale Vergadering met 105 tegen 71 stemmen Christides teruggeroepen, die, onder de verdenking van te zijn het hoofd der Fransche partij, vroeger door het Voorloopig Bewind was verbannen geworden.

BUITENLAND.

ENGELAND.

LONDEN 16 *maart.* — Volgens the Army and Navy Gazette heeft kapitein Gleichen, bevelhebber van de stoom-korvet Racoon, bevel ontvangen onmiddellijk naar Malta te stevenen om Prins Alfred naar Engeland over te voeren. Op de tehuisreis zal de Prins, indien zijne gezondheid het althans toelaat, dienst doen als luitenant.

Volgens the Malta Times heeft Keizer Napoleon, gedurende de ongesteldheid van den Prins, elken dag per telegraaf naar zijn toestand doen informeren.

— Te Cambridge zal voor den overleden Prins-Gemaal een marmeren standbeeld worden opgerigt.

— De Engelsche bladen bevatten de officieele bescheiden, betrekkelijk het zenden van twee Engelsche inspecteurs van politie naar Warschau; zij bevestigen volkomen de woorden, zoo als dan trouwens ook te verwachten was, die de Minister van binnenlandsche zaken aangaande deze aangelegenheid in het Parlement heeft gesproken.

— Volgens the Army and Navy Gazette wordt binnen drie weken te gemoet gezien de eerste phase van het duel tusschen sir William Armstrong en den heer Whitwooth, beide ontwerpers van een nieuw geschut. De kanonnen waarmede de proeven zullen genomen worden, om uit te maken aan wien de eerepalm toekomt, zullen 12 en 70 ponders zijn.

— Het eerste blok verbeterde woningen voor de arbeidende klasse, gebouwd op last en voor rekening van den heer Waterloo, werd jongstleden zaturdag in tegenwoordigheid van een groot aantal aanzienlijke ingezetenen plegtig geopend. Ofschoon men veel ophef heeft gemaakt van het philantropisch doel waarmede deze woningen zijn gebouwd, moet hierop volgens het oordeel der voornaamste bladen veel worden afgedongen. Het gebouw is veel te hoog opgetrokken, de huurprijzen zijn veel te bezwarend om ze als model-woningen te kunnen aanmerken. Sedert de heer Peabody eene aanzienlijke gift gaf, om de huisvesting der arbeidende klasse te verbeteren, laat de Engelsche pers geene gelegenheid voorbijgaan om over dit belangrijk onderwerp hare meening te doen kennen, en het is dan ook uit dien hoofde, dat zij ernstig tegen de quasi-philantropie van den heer Waterloo te velde trekt.

— Te Newcastle-upon-Tyne werd jongstleden zaturdag morgen het doodvonnis voltrokken aan den slechts 19jarigen George Vass, wegens den moord gepleegd op eene gehuwde vrouw. Na een gerusten nacht te hebben doorgebragt, stond de veroordeelde ten 6 ure op, at een stevig ontbijt, rookte bedaard zijne pijp en legde de grootste kalmte aan den dag.

— Een particuliere correspondent zegt in een schrijven uit Melbourne, van den 26sten januarij: Niettegenstaande de heerschende droogte, verneem ik uit Zuidelijk Australië, dat de oogst voldoende zal zijn om in de behoeften te voorzien en bovendien ongeveer 50.000 ton meel uit te voeren. Dit meel is zoo goed, dat het in Melbourne altijd de hoogste markt bedingt. Meer en meer schijnt men zich in deze kolonie op den wijnoogst toe te leggen, waarschijnlijk ten gevolge van de gunstige berigten welke men dienaangaande van Nieuw Zuid-Wallis en Zuidelijk Australië ontvangt; men zegt hier zelfs dat die wijnen op de internationale tentoonstelling van 1862 zijn bekroond. De vraag voor wijnen in de kolonie gewassen is zeer groot en neemt steeds toe, en elke wijnhandelaar hier is verpligt ze na te houden. Te Albury, aan de Murray-rivier, heeft een wijnboer 18 shillings per gallon bedongen voor al hetgeen hij kon leveren; deze uitslag heeft de oogen van anderen natuurlijker wijze geopend en men meent nieuwe goudmijnen te hebben ontdekt. Goed gehouden kelders en andere noodzakelijkheden om eene goede kwaliteit bevorderlijk te zijn, komen meer en meer in zwang, en men denkt er reeds aan om dit produkt naar Europa te verschepen.

Volgens officieele bescheiden hebben de verzendingen van goud gedurende 1862 gezamenlijk 2,019,839 oncen bedragen. Hieronder waren begrepen 308.331 oncen van Nieuw-Zeeland. De verzendingen van Victoria-goud bedroegen slechts 1.712.508 oncen, welke vermindering, vergeleken bij vorige jaren, voornamelijk moet worden toegeschreven aan de verminderde hoeveelheid delvers in die mijnen; niet te min komt hierbij ook in aanmerking dat men eene groote hoeveelheid goud heeft teruggehouden, om eerst in deze maand te verzenden, aangezien het uitvoerregt dan met 6 pence zal verminderd zijn. Nieuwe goudvelden worden bijna dagelijks ontdekt en men slaagt zeer goed in de middelen om het goud beter van de onreine stoffen te zuiveren, dan tot nu toe het geval was.

FRANKRIJK.

PARIJS 16 Maart.

(*Particuliere Correspondentie.*)

De telegraaf heeft u zeker reeds een overzigt medegedeeld van verschillende diplomatieke stukken, waarvan de Senaat heeft kennis bekomen bij gelegenheid der behandeling van de petitien omtrent Polen. [In ons vorig N.° opgenomen.]

Uit sommige daarvan blijkt dat Frankrijk reeds tijdens den Krim-oorlog ernstig bedacht was om voor Polen de getrouwe naleving te bedingen van de tractaten van 1815, waarbij zijne nationaliteit is geëerbiedigd. De belangrijkste documenten blijven intusschen die, welke betrekking hebben op den thans gevoerd wordenden strijd.

De verschillende tijdperken, welke het diplomatieke vraagstuk heeft doorloopen, zijn thans bekend; Engeland en Oostenrijk hebben geweigerd hunne pogingen te voegen bij die van Frankrijk tot eene vreedzame tusschenkomst.

Vooral trekt de nota de aandacht, welke door minister Drouyn de Lhuys is afgezonden aan den heer de Montebello te St. Petersburg. Die is wel in alle opzigten in zuiver diplomatieken stijl vervat, waaruit altijd de vreeze spreekt om de dingen bij hunnen waren naam te noemen. Dit stuk krijgt eenige meerdere beteekenis, als men het in verband brengt met de oorlogzuchtige geruchten, die heden in omloop waren en ter beurze weder een panische schrik te weeg bragten. Naar men wil zou Keizer Napoleon III voor zich zelf oneindig voortvarender willen handelen dan zijne omgeving; Z. M. zou zich, hoewel kort, zeer krachtig hebben uitgelaten in den Ministerraad, waar hij heden het voorzitterschap waarnam.

Men verzekert thans weder dat de heer von Metternich alleen naar Weenen gegaan is, om met Keizer Frans Jozef in overleg te treden over de grondslagen van een verbond tusschen Oostenrijk en Frankrijk. 't Zijn alles slechts beurs-geruchten, maar men dient er toch nota van te nemen.

Gisteren sprak ik u over eene den heer Thiers aangeboden candidatuur. De beroemde geschiedvorscher acht zich beleedigd door het openbaar maken van den brief, die bedoeld aanbod inhield voor Valenciennes, en vooral ook door daarbij af te kondigen dat hij beloofde later bepaald te antwoorden enz. Bij een nader schrijven aan den zelfden heer Boulanger — wien hij beschuldigt hem als het ware gesommeerd te hebben om zich te verklaren over de aflegging van den eed aan den tegenwoordigen Keizer — verklaart de heer Thiers thans, de stemmen af te wijzen die hem langs zulk een weg worden aangeboden, en hij besluit met de volgende woorden:

„Ik zou eene waarachtige opoffering doen, als ik er toe overging om weder in het publieke leven op te treden; maar ik kan bij de opoffering van mijn smaak en mijne rust, ook niet die van mijne waardigheid voegen."

Hieruit blijkt intusschen nog niet bepaald, dat de heer Thiers, omdat hij de candidatuur van Valenciennes heeft van de hand gewezen, ook voor die zal bedanken, welke men gereed staat hem te Rouaan aan te bieden, eene stad die de type van het protectionisme is.

Tegen morgen ziet men in Le Constitutionnel een artikel van Paulin Limayrac te gemoet, tot heftige bestrijding van de candidatuur des heeren Thiers.

PS. Vóór ik dezen sluit wordt mij nog verzekerd dat er bij onze Regering eene hoogst belangrijke depêche uit Weenen zou zijn ontvangen, waarmede de Senaat morgen zal worden in kennis gesteld.

BELGIË.

BRUSSEL 16 Maart.

(*Particuliere Correspondentie.*)

De zitting van de Kamer der Volksvertegenwoor-

digers van ll. zaturdag was kalmer dan die van den vorigen dag. Zij werd geopend door eene rede van den heer Kervyn de Lettenhove, eene rede, gematigd van vorm en inhoud, aan het slot van welke de afgevaardigde van Eecloo heeft gemeend uitdrukkelijk reserves te moeten maken ten opzigte der aan den Minister van justitie gedane verwijten, nopens de instellingen van liefdadigheid. Op dit punt heeft zich de heer Kervyn van zijne vrienden gescheiden en eerlijk erkend, dat de heer Tesch zijne goedkeuring niet onthoudt aan fundatiën, waarvan liefdadigheid het eenige doel is. Het was hem niet genoeg dergelijke verklaring af te leggen; hij heeft ze met bewijzen uit de jongste dagen gestaafd. De liberalen vinden deze handelwijze niet zoozeer prijzenswaardig als wel hoogst natuurlijk, en noodigen de clericalen uit om zich het gegeven voorbeeld ten nutte te maken. Opmerkelijk waren de volgende zinsneden van den heer Kervyn: „Men beschuldigt ons (Katholieken), dat wij tot het verledene willen terugkeeren. Dit is onjuist, maar wij zullen toch niet vergeten hoe het uit de kloosters geweest is, dat landbouw, wetenschappen en kunsten zijn voortgekomen. Men legt ons ten laste, dat wij ons behouders noemen. Wij zijn het werkelijk, en dragen er roem op. In België zoo min als in Engeland zijn de behouders tegen den vooruitgang gestemd. Uit de rijen der behouders trad sir Robert Peel, de grootste der hedendaagsche hervormers, te voorschijn."

Daarop nam de afgevaardigde van Brugge, de heer Devaux, het woord, en zijne rede maakte sensatie. Na de beide redevoeringen van den Minister van finantiën, op vorige dagen, viel het hem gemakkelijk de grieven van de minderheid te wederleggen. Maar vervolgens trad hij in eene andere orde van denkbeelden, en zijne taal verhief zich tot krachtvolle welsprekendheid. Zich tot de partij der regterzijde wendende, sprak hij: „Hetgeen u verblindt, hetgeen u een juist inzigt beneemt van de stelling waarin gij u bevindt, — is de zorg, waaraan gij u niet kunt onttrekken, om de magt te herwinnen, die gij niet meer bezit, die het Land u heeft ontnomen. Geene offers zijn u daartoe te zwaar. Maar bedenk het wel, er zijn offers waarbij men meer verliest dan men kan winnen, ook al bereikte men het doel dat men beoogt. De numerieke invloed is niet genoeg; de zedelijke is onmisbaar. Het zegt niet alles de magt te bezitten, maar men dient ook ten volle verzekerd te zijn van de achting des lands."

Hier doelde de heer Devaux op de houding der clericale partij te Antwerpen. Daardoor trof hij de minderheid, die, om de kracht zijner woorden te ontzenuwen, van zekere taktiek gebruik maakte, zeer geschikt — het is waar — om de discussie af te leiden en haar verheven karakter te doen verliezen. De heer B. Dumortier heeft zich ten deze onderscheiden. De naam van den afgevaardigde van Roulers was door den heer Devaux in zijne rede genoemd. Hij had het gevoelen aangehaald, door den heer Dumortier in 1845 uitgedrukt, over de partij die de Regering ten tijde der verkiezingen van de ambtenaren kan trekken. Daarop vatte die gedeputeerde vuur, en beschuldigde zijnen tegenstander van grove dwaling. „Sedert dertig jaren (sprak hij) heeft de heer Devaux enkel in deze Kamer het woord gevoerd om de sterkste partij te ondersteunen; bij heeft alle met de vrijheid strijdige maatregelen goedgekeurd, en thans komt hij ons verwijten dat wij geen vertrouwen stellen in de vrijheid." Maar ontbrak het den heer Dumortier niet aan bekwaamheid, zijn geheugen bleek niet zeer getrouw te zijn. Het bewijs, dat hij aanvoerde tegen den heer Devaux, liep op zijne eigene beschaming uit. Dumortier van 1845 heeft Dumortier van 1863 veroordeeld. De heer Frère las namelijk eene zinsnede voor uit den Moniteur van 1845, waarbij de heer Dumortier verklaart, dat de zending eener circulaire aan de ambtenaren door den heer Nothomb eene tweede daad van verraderij is. „Toen de vrienden van den heer Dumortier aan het bewind waren (zeide de heer Frère), hield hij de onzijdigheid voor verraad; maar hij spreekt geheel anders nu de liberalen aan het bewind zijn. Het tegenwoordig Ministerie handelt niet gelijk zijn voorganger; het laat de ambtenaren stemmen volgens hun geweten."

Ten laatste heeft de heer de Theux zich in de debatten gemengd, om zijne vroegere handelwijze als minister te verdedigen. De zoogenaamde slagtoffers van de regerende partijen werden achtereenvolgens uit hunne graven opgeroepen. Dit weinig belangrijk schouwspel duurde tot het einde der zitting, en toonde volgens de liberalen niet anders dan de verlegenheid, waarin de minderheid door de rede van den heer Devaux gebragt was. Zonder het incident met den heer Dumortier zou de discussie eergisteren zeker zijn afgeloopen. Nu zal zij morgen hervat worden.

Wat voor den heer B. Dumortier niet zeer aangenaam moet geweest zijn, was dat de heer H. Dumortier opstond om te verklaren, dat de geheele regterzijde het gevoelen van den eersten deelde.

DUITSCHLAND.

Berlijn 16 *maart.* — Morgen ten elf ure vangt de feestmaaltijd der bezitters van de oorlog-herinneringsmedaille aan, en denkelijk zal de Koning de door hem onthaald wordende oude krijgers met zijne tegenwoordigheid vereeren. In het Koninklijk slot wordt de maaltijd voor de ridders van het IJzeren Kruis ten half drie ure aangerigt. Des avonds worden in de beide schouwburgen feestvoorstellingen, uitsluitend voor veteranen, gegeven.

Uit verschillende provincien waren reeds gisteren bezitters van het ijzeren kruis en van de herinneringsmedaille hier aangekomen. Zij zullen zich op den feestdag rondom het op nieuw gebronsde standbeeld van Blucher scharen. De oude krijgslieden werden door de bevolking hartelijk begroet, maar de feestelijke stemming wordt door de toenemende spanning tusschen de in deze residentie niet geringe reactionnaire minderheid en de liberale meerderheid sterk benevelд. Nogtans voedt men over het algemeen nog altijd de hoop dat het niet tot de rustverstoringen komen zal, die door de reactionnairen van den kant der democratie voorspeld worden, terwijl sommige liberalen hunnerzijds voorspellen dat zij door de reactionnairen zullen worden aangestookt, ten einde daarvan in het belang hunner zaak partij te trekken.

Terwijl de vereenigingen in drie districten van Berlijn besloten hebben aan het militaire feest van 17 maart geenerlei deel te nemen, is zoodanig besluit ook door de machine-fabriekanten genomen, ofschoon zij door de magistraat uitgenoodigd waren zich door eene deputatie te laten vertegenwoordigen. Welk een uitsluitend militair karakter het leggen van den eersten steen aan het Koninklijk gedenkteeken hebben zal blijkt ook hieruit, dat het doen zinken van den grondsteen niet, zoo als anders, door handwerkslieden, maar door pionniers geschieden zal.

Op hoog bevel mogen op de feestavonden, bij de tooneelvoorstellingen in de schouwburgen, geen Fransche uniformen gezien worden.

Het paleis van den Kroonprins, gelijk men weet hetzelfde dat vijftig jaren geleden door Koning Frederik Willem III bewoond werd, zal morgen avond luisterrijk geïllumineerd zijn.

— Gisteren zijn weder verscheiden dagbladen of andere periodieke geschriften in beslag genomen, namelijk de Heitere Welt, de Fortschritt en de Kladderadatsch; dit laatste, onder anderen wegens de daarin opgenomen portretten der heeren von Manteuffel, von der Heydt en von Bismarck, met het onderschrift: „hoe later op den dag, hoe schooner volk."

— De militaire commissie uit het Huis der Afgevaardigden hield heden hare derde zitting, die al weder door geen der Ministers werd bijgewoond. § 3 van het Forckenbachsche amendement werd tot het einde toe overwogen en, met eene kleine bijvoeging, met alle stemmen tegen 2 aangenomen. De vertegenwoordiger des Ministers van oorlog verklaarde dat de Regering de redactie van den heer Forckenbach niet kon toestemmen en geen organisatiewet in zou dienen. Door zoodanige handelingen, zeide hij, zou de strijd niet vereffend, maar veeleer scherper gemaakt worden. De volgende zitting der commissie is op aanstaanden donderdag bepaald.

Weenen 14 *maart.* — Volgens de van de verschillende Landdagen ingekomen berigten, lijdt het geen twijfel of allen zullen zij er in slagen de hun voorgelegde voor de onderscheiden landen gewigtige wetsontwerpen binnen den vastgestelden termijn af te handelen, zoodat de sluiting tegen het einde der loopende maand mag worden te gemoet gezien. Alleen wat den tot den 29 dezer verdaagden Galizischen Landdag betreft is het, met het oog op de bereids vastgestelde sluiting der zitting van den Rijksdag, niet te verwachten dat die vooreerst op nieuw zal bijeenkomen.

— Uit Lemberg schrijft men dat, op hoog bevel, de jongelieden welke, wegens ten deele reeds gelukte pogingen tot overschrijding der grenzen, met het doel om zich bij de opstandelingen aan te sluiten, in arrest genomen waren, van tijd tot tijd op vrije voeten worden gesteld.

— Aan de General Correspondenz wordt uit Londen geschreven, dat men in de politieke kringen dier hoofdstad wel met groote spanning Ruslands antwoord op de nota van lord Russell ten opzigte van Polen te gemoet zag, maar over het algemeen verwachtte dat dit antwoord van het reeds in de hoofdzaken bekende van Vorst Gortschakoff op de nota van het Kabinet der Tuilerien niet wezenlijk verschillen zal.

Per Telegraaf.

LONDEN 17 Maart.

In de zitting van het Lagerhuis heeft de heer Cochrane gevraagd dat de diplomatieke correspondentie betrekkelijk de Grieksche aangelegenheden ter visie van de leden zou worden gelegd, te gelijker tijd heeft hij de houding van het Gouvernement gegispt.

De heer Layard heeft de Regering verdedigd en liet uitkomen, dat graaf Russell altijd verklaard heeft dat Prins Alfred de Grieksche Kroon niet zou aannemen.

De heeren Mammers en Scott vielen mede het Gouvernement aan, daarop nam lord Palmerston het woord en laakte het gedrag van Rusland ten opzigte van den Hertog van Leuchtenberg en verdedigde den afstand der Ionische eilanden, wat andere Mogendheden tot voorbeeld zou strekken.

Nadat de heer Fitzgerald eene redevoering had gehouden, heeft de heer Cochrane zijne motie ingetrokken om een votum van afkeuring jegens de Regering uit te brengen.

BERLIJN 17 Maart.

Bijzondere alhier ontvangen brieven uit St. Petersburg van den 14 verzekeren dat de verlaging der invoerregten van de suiker tot 1 januarij 1865 uitgesteld is. Den 15 zou de adelsvergadering bijeenkomen ter verkiezing van adels-maarschalken. Men verwachtte bij die gelegenheid politieke discussiën.

WEENEN 16 Maart (*'s avonds*).

De commissie, zamengesteld uit inwoners van Venetië, belast om een ontwerp eener constitutie voor dit gedeelte van de Monarchie te bewerken, heeft heden de eerste zamenkomst gehad, onder presidium van den minister Hartig.

MARSEILLE 17 Maart.

Maarschalk Canrobert heeft gisteren eene revue gehouden over de troepen. De bevolking begroette hem met veel geestdrift. Hij zal morgen naar Toulon vertrekken. Woensdag zal hij in Nizza aankomen, alwaar hij een korten tijd zal blijven.

TURIJN 16 Maart.

In de Kamer van Afgevaardigden deelde de Minister van binnenlandsche zaken heden mede, dat te Palermo eenige personen, als van zamenzwering en Bourbonsgezinde woelingen beschuldigd, in hechtenis genomen zijn. De parlementaire zitting zal in maart gesloten, maar die van 1863 onverwijld daarna geopend worden.

De wonde van Garibaldi schijnt op nieuw te verergeren.

Tweede depêche.

Het officiële dagblad behelst het rapport van den groot-zegelbewaarder aan den Koning, waarin betoogd wordt de noodzakelijkheid, om de uitoefening van het Koninklijk regt van exequatur gelijkvormig te maken in het geheele Koningrijk, omtrent de kerkelijke verordeningen, welke uit het buitenland komen, en de bestaande magten decentraliseren, — tot dat de geestelijke magt van de wereldlijke zal gescheiden zijn, en de Kerk en de Staat in Italië ieder zijn eigen weg kunne volgen.

Dientengevolge is bij een Koninklijk besluit bepaald, dat de kerkelijke verordeningen, welke uit het buitenland komen, niet mogen afgekondigd noch uitgevoerd worden zonder het Koninklijk exequatur. Zij zullen moeten ingeleverd worden aan den procureur-generaal van het Hof van appèl van dat ressort, tot welks bevoegdheid het behoort het exequatur toe te staan of te weigeren, uitgezonderd zekere bijzondere gevallen, aan den Minister voorbehouden.

ROME 14 Maart.

De Hertog van Brabant is eergisteren alhier aangekomen en zal tot Paschen blijven. De Paus is hersteld en heeft gisteren de St. Pieterskerk bezocht. In het Consistorie van den 16 zullen drie bisschoppen voor Polen benoemd worden. Volgens een gerucht zou de Paus geweigerd hebben twee door Rusland voorgestelde bisschoppen te benoemen.

ROME 16 Maart.

In een heden gehouden geheim consistorie zijn 16 aartsbisschoppen en bisschoppen benoemd. De Paus zinspeelde in zijne korte allocutie op den betreurenswaardigen toestand der zaken in Polen.

Mons. Falunelli is tot nuntius te Weenen, mons. Sangnigni tot internuntius te Rio Janeiro en mons. Orelia tot internuntius te 's Gravenhage benoemd, de laatste ter vervanging van mons. Vecchiotti, die tot lid van den Staatsraad benoemd is.

NEW-YORK 5 Maart (*des avonds*).

De Zuidelijken hebben heden in de nabijheid van Vicksburg zich meester gemaakt van de noordelijke kanonneerboot Indiaach.

De Queen of the West brengt de tijding mede dat Longstreet eene aanzienlijke strijdmagt in Cumberland concentreert, om zich meester te maken van Kentucky.

De Zuidelijke kaper Florida heeft de Jacob Bell, komende van China, genomen en verbrand. Het verlies wordt geschat op 1 millioen dollars.

Op de geldmarkt is een wezenlijke paniek ingetreden. Het Gouvernement zal een regt van ½ pct. heffen op de omzettingen die in goud zullen plaats hebben. De goud-agio is tot op 50 gedaald, maar later weder tot 56½ gestegen.

Wissel op Londen 173 a 175. Katoen 84½ c. zonder handel. Meel en granen gedrukt.

LONDEN 17 Maart.

Koffij. Plant. Ceylon 86/ a 92/6, Native dito 72/6 a 75/, Rio 78 a 81/. — *Thee* in veiling in onregelmatige stemming tot afwijkende prijzen. — *Suiker* met weinig handel; Mauritius 29 a 34/. — *Rijst* flaauw; Bengaal 10/. — Schotsch *IJzer* 52/6. — *Boter.* Friesche 114 a 116/. — *Olie.* Bruine Raap- £ 51, Patent- £ 54, Lijn- £ 43. — *Talk* 44/3, Oct./Dec. 46/9 a 47/.

LIVERPOOL 17 Maart.

Katoen. Heden zijn 10,000 b. afgedaan.

LONDEN 17 Maart.

Geconsol. 3 pc. 92⅜. Spanje Cert. 9½; dito Amort. 26⅜. Port. 47½. Mexico 31⅛. Venez. 23½; Uitg. 12⅛. Equador 16⅞. Grieken 20½. Wissel 3/m. Amst. 11.18.

PARIJS 17 Maart.

Frankrijk 3 pc. 68.90; dito 4½ pc. 96.25; Cred. Mob. 1232. Fr. Oostenr. Spoorw. 511; Russ. dito 422. Spanje 3 pc. —; dito 2 pc. 45⅞. Italië 70.30.

ANTWERPEN 17 Maart.

België 4½ pc. 99$\frac{9}{16}$; dito 2½ pc. —. Oostenr. Met. 5 pc. 63¾; dito Nation. 69; dito Cred. Act. 463. Spanje 3 pc. 49⅞; dito 2 pc. 45⅞. Cred. Guillou —.

BERLIJN 17 Maart.

Oostenr. Metall. 5 pc. 65¼; dito Nation. 5 pc. 71. Russ. Stiegl., 5de serie —; dito dito 6de ser. —; dito 1862 5 pc. —; dito Nieuwe 3 pc. —. Wissel Amsterd. —. Disconto —.

WEENEN 17 Maart.

Oostenrijk Metall. 5 pc. 74.20; dito Nat. 5 pc. 80.70. Bank-Actien 795; Crediet-Actien 212; Loten 1860 —.—. Fr. Oostenr. Spw. —. Wissel Londen ƒ 115.10. Disc. —.

FRANKFORT 17 Maart.

Oostenrijk Metall. 5 pc. 63½; dito Nation. 5 pc. 69, 68⅞; dito Loten 1860 —. Spanje 3 pc. —; dito 2 pc. —. Wissel Weenen 102; Disconto —.

BINNENLAND.

ROTTERDAM 17 Maart.

In het bij dit N.º behoorend **Bijvoegsel** *zijn opgenomen de uitvoerige* zittingen *van de* **Tweede Kamer** *der* **Staten-Generaal** *van* gisteren *en* heden, *enz.*

Bereids is gemeld, dat in de zitting der Tweede Kamer van gisteren van Regeringswege drie wetsvoordragten zijn ingekomen.

Bij de eerste wordt voorgedragen het hoofdstuk Kolonien der Staatsbegrooting voor het loopende jaar definitief vast te stellen op de som van ƒ 15 287,580.56½, zijnde zulks ƒ 6935 hooger dan bij de voorloopige vaststelling, te weten: ƒ 5000 voor toelagen aan tijdelijk als ambtenaren bij het departement geplaatste koloniale Landsdienaren; ƒ 1800 voor tractement van een leeraar in de Oostersche taal-, land- en volkenkunde enz. aan de Koninklijke Akademie te Delft, en ƒ 135 voor meerdere kosten van verpleging van gegageerde Oost-Indische militairen enz. in het Invalidenhuis te Leyden.

De tweede heeft ten doel, om geheelen vrijdom van regten te doen genieten bij den invoer in Nederlandsch Indië van ijzer, koper, lood, staal en zink, als grondstoffen voor de nijverheid.

De derde strekt tot onteigening van perceelen voor de vergrooting van het marktplein, van eene school en de verbreeding van eenige straten van Enschedé.

Uit een door het Departement van Finantien openbaar gemaakt overzigt van de opbrengst der middelen (hoofdsom en opcenten) over de maand februarij 1863 blijkt, dat die middelen hebben bedragen ƒ 9,185,794.40½ tegen ƒ 8,869,217.78 in hetzelfde tijdvak van 1862, te weten:

		1863.		1862.
Directe belastingen	ƒ	2,646,105.65½;	ƒ	2,459,937.51½
In- en uitg. regt. en scheepvaartregten	-	666,618.04;	-	684.797.90
Accijnsen	-	3,315.318.56½;	-	3 170,329.28½
Waarborgen bel. der goud. en zilv. werken	-	39,129.95½;	-	35,562.62
Indirecte belasting.	-	2,081.698.37½;	-	1,962.590.62½
Posterijen	-	369,428.24½;	-	349 575.85½
Staatsloterij	-	——	-	136,880.—
Loodsgelden	-	67,495.57;	-	69,543 98
	ƒ	9,185,794.40½;	ƒ	8,869,217.78

Het Algemeen Handelsblad deelt mede dat het nieuw gebouwde museum voor het kabinet van wijlen den heer F. Fodor, op de Keizersgracht bij de Vijzelstraat te Amsterdam, in april e. k. door Z. M. den Koning zal worden geopend, en dat voor deze plegtigheid reeds toebereidselen gemaakt worden.

'S Gravenhage 17 *maart.* — Heden, zijnde de 14de jaardag dat wijlen Koning Willem II te Tilburg is overleden, was er op het piedestal van het standbeeld op het Buitenhof weder eene bloemenkrans nedergelegd.

— Heden morgen ten 9½ ure heeft zich het reg. grenadiers en jagers in de Maliebaan vereenigd, en van daar onder kommando van den generaal-majoor Wilbrenninck eene militaire wandeling met manoeuvres gemaakt. Het plan had bestaan dat het reg. dragonders en de batterij rijdende artillerie daarbij zouden tegenwoordig zijn, doch dat is afgezegd.

— Regenten van de Diaconie-gestichten der Nederd. Herv. gemeente hebben onder dankzegging bekend gemaakt, dat de kleeding-collecte ten behoeve der gealimenteerden in de beide gestichten, op den 15 dezer gehouden, de aanzienlijke som heeft opgebragt van ƒ 2024.53, zijnde ƒ 255.43 meer dan in het vorige jaar.

Amsterdam 16 *maart.* — Naar men verneemt heeft het bestuur van den Hollandschen spoorweg, voor den eventuëlen aanleg van een spoorweg van Alkmaar langs Beverwijk naar Haarlem, grond aangevraagd tot uitbreiding van de station in laatstgenoemde stad.

Arnhem 16 *maart.* — De kweekschool van onderwijzeressen, voor ongeveer drie jaren hier ter stede opgerigt door het plaatselijke departement der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen en het natuurkundig genootschap tot Nut en Vergenoegen, gaat een nieuw tijdperk van bloei te gemoet. De algemeene vergadering der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen heeft besloten eene som van ƒ 11,000 aan de uitbreiding en ondersteuning der school ten offer te brengen; terwijl de Gemeenteraad alhier reeds voor drie jaren eene subsidie van ƒ 1000 toestond, op voorwaarde dat een lid van het collegie van Burgemeester en Wethouders lid van het bestuur zou zijn. Tot directrice is benoemd mejufrouw M. H. Brem, thans kostschoolhoudres te Barneveld.

Konink. en Ministeriële Besluiten, enz.

Bij Zr. Ms. besluiten zijn benoemd: tot raadsheer in het provinciaal geregtshof in Utrecht mr. H. Verloren van Themaat, thans president der arrondissements-regtbank te Amersfoort, en tot regter in de arrondissements-regtbank te Leyden mr. J. J. Del Baere, advocaat te Amsterdam.

Z. M. heeft bij een dezer dagen genomen besluit art. 8 van het besluit van 24 november 1859, n.º 69, betreffende het ontslag en op non activiteit stellen van de Europesche officieren der in Nederlandsch-Indië aanwezige landmagt ingetrokken en buiten werking gesteld, en bepaald dat de officieren, wier bevordering door de toepassing van het hiervoren bedoelde art. 8 is blijven stilstaan, bij eventuele bevordering in den naastvolgenden rang hunne vroegere ancienneteit terug bekomen.

Bij Koninklijk besluit wordt aan de ingelijfde miliciens van alle wapens, die mogten willen treden in het 5de reg. dragonders, en zich daarbij voor den tijd van zes jaren verbinden, eene premie van ƒ 100 toegelegd.

Aanbestedingen.

Bij de heden alhier door Burgemeester en Wethouders gehouden openbare verpachting is de heffing voor den tijd van drie jaren van de gabel of het tolgeld op den straatweg tusschen Rotterdam en de Doenkade enz. afgemijnd door Cornelis de Bruyn te Overschie, voor de som van ƒ 3050 per jaar, en voor den tijd van twee jaren en acht maanden van het grasgewas te groeijen op de boorden en op de zuidelijke glooijing van het gedeelte van den straatweg van Rotterdam naar Overschie, tusschen de Hoogeheul en de Schans en van het tolhek te Overschie tot aan de Doenkade, was de hoogste inschrijver J. L. Meijer te Rotterdam, voor ƒ 45 per jaar.

Ten Raadhuize te Dordrecht zijn gisteren de inschrijvings-biljetten geopend voor het maken eener nieuwe kade langs de rivier, van den Rietdijk tot het Groothoofd, met eene gesmeed ijzeren loopbrug met vast landhoofd over den mond der Voorstraatshaven. Ingekomen waren 16 biljetten. De hoogste was C. Versteeg, te Hardinxveld, voor ƒ 138,198; de laagste was M. Geverding, te Haarlem, voor ƒ 106.000. — Burgemeester en Wethouders hebben zich de gunning alsnog voorbehouden.

— Gisteren is te Amsterdam in het openbaar aanbesteed: 1º, het bouwen van eene openbare tusschenschool met onderwijzerswoning op de terreinen Brouwersgracht en Lindergracht; aannemer de heer P. Stuart, voor ƒ 20,990; en 2º, idem van eene openbare armenschool op Wittenburg; aannemers de heeren gebr. Schoorenburg, voor ƒ 18,198.

— Ll. vrijdag is aan het lokaal van het Provinciaal Gouvernement te Middelburg aanbesteed het verlengen en met steen bezetten van vier rijshoofden op het strand bij de Oude Hoeve, aan de noordwestzijde van Schouwen. Dit werk is aangenomen door den heer J. M. Dekker, te Sliedrecht, voor ƒ 14,000.

Regtszaken.

Het Provinciaal Geregtshof van Noord-Holland heeft heden uitspraak gedaan in de zaak van J. Thomassen, visscher, beschuldigd van brandstichting. Het Hof heeft, bij een uitvoerig arrest, den beschuldigde schuldig verklaard en veroordeeld tot de straffe des doods, uit te voeren in de gemeente Helder.

Ongelukken, Misdrijven enz.

Gisteren avond omstreeks 8 ure heeft er in de nabijheid der gemeente Gouda in de Gouwe een droevig ongeluk plaats gehad. Schipper van Leeuwen is door de Brusselsche stoomboot in het Raamburgsche Rak overvaren, met het noodlottig gevolg, dat schipper van Leeuwen jammerlijk verdronken is, nalatende drie weezen, waarvan de moeder eenigen tijd geleden gestorven is. Mogten er menschenvrienden zijn die iets voor deze weezen willen afzonderen, zoo heeft de uitgever der Goudsche Courant, de heer A. Brinkman te Gouda, zich bereid verklaard de liefdegaven in ontvangst te nemen.

— Het denkbeeld van brand in eene gazfabriek heeft over het algemeen iets vreeselijk verontrustends. Geen wonder dus dat, toen vrijdag avond omstreeks 9½ ure het gerucht van een dergelijken brand zich te Middelburg verspreidde, velen zich in angstige spanning naar het Molenwater begaven. Dit was vooral het geval bij hen die eene hoog opstijgende vlam en een helder licht in den omtrek der fabriek met eigen oog hadden waargenomen. Gelukkig maakte de angst spoedig voor volkomene gerustst lling plaats. De brand had zich nagenoeg uitsluitend bepaald tot het vlam vatten van het gaz uit een der gazhouders ontsnapt. In den kleinen gazhouder namelijk was door eene onbekende oorzaak een lek ontstaan. Het gaz baande zich een weg door de hierdoor ontstane opening, kwam in aanraking met eene in de nabijheid brandende lantaren en deed eene ontzagwekkende vlam opstijgen. Men slaagde er in de opening spoedig te stoppen en daardoor ongelukken te voorkomen.

— Te Nieuwleusen hebben eenige boeren reeds langen tijd verschil over de verdeeling van eenen gemeenschappelijken boedel. Ten gevolge daarvan heeft eenige dagen geleden een der belanghebbenden zijn neef H. E. met een bijl een zoodanigen houw door de pet op het hoofd gegeven, dat deze daardoor bedenkelijk is verwond. De justitie heeft zich de zaak reeds aangetrokken.

— Naar men verneemt hebben in februarij ll. in Pleegate, in één huis, zes personen aan de kwaadaardige keelontsteking (angina diphtherica) geleden. De vijf kinderen van het huisgezin, tusschen de 17 en 4 jaren oud, zijn alle bezweken. Hunne moeder, eene vrouw van 40 jaren, is er van hersteld. In een ander huisgezin, in genoemde buurtschap, zijn in het laatst van februarij en het eerst van maart ll. overleden drie kinderen van 11 tot 3 jaren oud, welke ook aan die ziekte zouden hebben geleden.

Personen waarvan het vertrek is aangekondigd in de Javasche Courant:

Mevr. de wed. Bischoff van Heemskerk, geb. Rambaldo. — G. P. J. Ockerse. — J. G. Riecker. — Mr. C. A. de Jongh. — J. J. van Roy. — A. F. van der Ven. — De gepensioneerde kapitein T. M. Bieler. — J. A. Potter. — B. J. J. Vogelpoel en twee dochters. — J. van Lennep en familie.

Aangekomen Passagiers op Java uit Nederland:

Per Java Packet, kapit. Crap Hellingman: de heeren Prins, echtg. en zuster, van Soest en echtg., Canter Visscher en echtg., Toewater, van Sandick, van der Plas, Snettler, Gorter, Ullmann, van Erp, Miserius, de jongeheeren Schuurman en Foort, mevr. de Groot en mej. Bakhoven. — Per Tasmania, kapit. Jonkers

de heer J. van Nieuwkuyk Jr. — Per Australië, kapit. Jochems: de heeren Geselschap en echtg., Cohen Stuart met echtg., twee kinderen en bediende, Stekkens en echtg., van Blommestein, van Krieken, Jacobsen, Piepers en van Lakerveld; mevr. de wed. Canter Visscher en twee kinderen. — Per Maria Louisa Antoinette, kapit. Muysson: de heer P. L. Klap. — Per Quintet, kapit. Wiegmink: de heer Kamp en familie, en de jongeheer Raket.

Vertrokken Passagiers van Java naar Nederland:

Per Doelwijk, kapit. Hoefman: de heeren dr. C. Swaving, echtg. en nichtje; J. D. Ruys, echtg., kind en baboe; C. W. F. Happé en baboe, en zeven militairen. — Per Johann Lange, kapit. Lamke: de heeren R. Weidenaar en E. Ricker. — Per Julie Claire, kapit. van Oosteroom: de heer R. A. Sijthoff, echtg. en zes kinderen. — Per Admiraal de Ruiter, kapit. Möllinger: de kapit. D. W. Bode en familie, de heeren M'Gillavry, van Mohlen, Bouwmeester en zoon, en jonkh. de Favauge. — Per Jan van Brakel, kapit. Visser: de heer Tuffel.

Van Padang, per Schelde, kapit. Hoffman: de gepasp. ziekenoppasser J. K. F. W. Haeffner, de gegageerde fuseliers C. van Meel en A. J. van der Heyde, de gegag. sergeant-majoor geweermaker F. D. Gerhard en de gegag. adjudant onderofficier A. Bout.

De *Shipping and Mercantile Gazette* van gisteren is heden avond niet aangekomen.

Mijnheer de Redacteur!

Heden heb ik mij aan uw Bureau vervoegd, om u te verzoeken te berigten, dat ik sedert eene maand te spreken was te *'s Gravenhage*, **Raamstraat, n.° 29**, dat ik heden DINGSDAG 17 Maart de Patienten van 12 tot 3 ure heb ontvangen en dat ik **Vrijdag 20** en **Zaturdag 21** dezer te spreken zal zijn bij den Heer **MARTIN MAYER, Oppert, n.° 1.**

Tevens kan iedereen gebleken zijn, dat zij die mij lasteren slechts de verachting van alle weldenkenden verdienen, en dat de buitengewone genezingen, dagelijks door mij erlangd, alleen de drijfveeren zijn van de schrijvers der nietswaardige en leugenachtige artikelen in sommige dagbladen opgenomen.

TIRAT, Dr.

Kunstnieuws.

Het reeds bij advertentie aangekondigd tweede huishoudelijk muzijkfeest, door de alhier gevestigde afdeeling der Maatschappij: *Tot bevordering der Toonkunst*, op Vrijdag aanstaande te geven, trok zeker reeds bij voorbaat de aandacht en belangstelling van onze stadgenooten, zoowel met het oog op het belangrijke werk dat bij die gelegenheid zal worden uitgevoerd, als op de krachten waaraan de vertolking is opgedragen. Händel's oratorium *Josua* is nog slechts éénmaal in ons land ten gehoore gebragt, en wel in 1840 te Amsterdam, op het derde algemeen muzijkfeest der genoemde Maatschappij.

Misschien is die weinige bekendheid ten onzent van het werk, dat in het buitenland, in Engeland vooral, tot de voortreffelijkste van Händels oratoriën gerekend wordt, deels toe te schrijven aan de hooge moeijelijkheid der schitterende solo-partijen, die een solo-quartet van den eersten rang vorderen. Tot die conclusie kan althans de inzage van het werk, zoowel als een blik op het solo-personeel, dat aanstaanden Vrijdag zal optreden, aanleiding geven; en evenzeer tot de zekere verwachting, dat het gehalte van solo's en solisten dit maal in volkomen harmonie zal zijn. De bekwaamheden van mevrouw *Offermans van Hove*, van de alt-zangeres mej. *Schreck* uit Bonn, en van de heeren *Schneider* en *Dalle Aste*, strekken daarvoor tot voldoenden waarborg; terwijl men van de koren, waarin Händels grootheid zich bij voorkeur openbaart, en die door de dames en heeren leden der Zang-Vereeniging zullen worden voorgedragen, en van de krachtige orchest bezetting, onder de bezielende leiding van *Verhulst*, evenzeer vertrouwen mag dat zij hunne taak weder waardiglijk zullen vervullen. Den leden der Maatschappij mag dus weder een groot kunstgenot voorspeld worden.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM 17 Maart.

OVERLEDEN: L. Pelt, z., 2 j. — L. Kolsteren, jm., 45 j. — J. H. W. Morrien, jd., 39 j. — J. de Jong, vrouw van C. Abbenbroek, 45 j. — M. J. Deutz, wed. J. van Campen, 82 j. — J. P. Schrameier Verbrugge, d., 2 j. — C. van der Linde, d., 4 j. — J. M. G. Koolen, z., 3 j. — G. Morin, z., 1 m. — A. Carpentier, z., 1 j. — G. van Dijk, d., 2 j. — E. Maas, z., 1 m. — C. Segerling, d., 4 m. — J. Lodders, z., 1 j. — B. H. Strötbaum, man van H. C. van Leeuwen, 54 j. — J. P. Bol-Raap, man van C. van der Giesen, 48 j. — F. Kelder, z., 1 j. — M. van der Sluis, d., 5 m. — C. Bak, z., 1 j. — W. Boshom, d., 1 j.

BEVALLEN: C. E. Schomaker, geb. Oursbrouck, d. — D. E. van Zon, geb. van der Beek, z. — M. E. Coelers, geb. Tiele, d. — G. M. van Breemen, geb. Hulshoff, z. — V. Speijer, geb. Speijer, z. — C. A. H. Kerkum, geb. de Wijs van Sanen, z. — A. R. Altona, geb. Boeling, d. — B. J. Wijgers, geb. van Venrooy, d. — J. Rademaker, geb. van Baarle, d. — M. M. Dievenbach, geb. van Rossum, d. — J. Baumeister, geb. Scholten, z. — J. Nickel, geb. de Ronde, z. — T. Schoenmaker, geb. Zijderlaan, z. — C. M. Spek, geb. Schröer, d.

250ste Staats-Loterij.

4de Klasse, 2de Lijst.

Trekking op 17 Maart.

Prijs van *f* 25000: N.° 4375
" " - 2000: " 10623
" " - 1500: " 5245
" " - 1000: " 11532 17998
" " - 400: " 13755
" " - 200: " 413 15968
" " - 100: " 2352 2675 16341 16877

Prijzen van *f* 65:

120	2552	5483	8394	11187	13383	15657	17724
156	2566	5578	8427	11216	13443	15692	17810
217	2593	5602	8458	11288	13448	15723	17858
239	2601	5651	8471	11391	13501	15728	17895
271	2696	5663	8518	11469	13538	15752	17907
332	2779	5716	8522	11477	13546	15772	17925
401	2864	5767	8527	11571	13592	15829	17973
412	2872	5782	8743	11609	13784	15858	17990
415	3001	5825	8744	11696	13797	15869	18172
424	3119	6057	8792	11704	13820	15888	18203
459	3121	6095	8940	11712	13859	15910	18275
488	3150	6176	8987	11754	13886	15952	18316
506	3160	6253	9040	11841	13909	16043	18356
512	3206	6260	9062	11843	13914	16177	18366
640	3271	6368	9133	11874	13941	16196	18367
756	3284	6386	9210	11936	13958	16257	18374
767	3301	6571	9223	11943	14004	16328	18397
883	3306	6604	9307	11950	14034	16374	18543
935	3310	6719	9342	12089	14045	16397	18553
996	3406	6744	9475	12112	14058	16401	18563
1001	3485	6797	9506	12148	14071	16466	18585
1050	3646	6812	9663	12196	14156	16516	18685
1058	3737	6919	9671	12197	14291	16604	18715
1125	3746	6949	9674	12252	14334	16619	18733
1156	3763	7028	9786	12423	14407	16637	18757
1224	3795	7034	9850	12437	14493	16700	18819
1254	3907	7054	9870	12438	14506	16737	18825
1257	3908	7114	9986	12451	14514	16775	18895
1271	3963	7123	10078	12458	14523	16790	18998
1284	4056	7152	10102	12514	14574	16839	19023
1335	4057	7217	10107	12527	14617	16879	19210
1365	4088	7264	10143	12542	14618	16884	19214
1414	4093	7316	10163	12585	14621	16970	19237
1443	4180	7319	10201	12595	14839	16978	19254
1463	4184	7424	10230	12604	14848	17033	19285
1487	4193	7438	10242	12644	14906	17085	19319
1592	4201	7547	10276	12688	14972	17140	19350
1685	4241	7557	10304	12697	15045	17161	19379
1731	4246	7579	10305	12707	15144	17225	19526
1751	4282	7628	10307	12732	15183	17237	19557
1767	4283	7770	10380	12764	15223	17244	19609
1803	4568	7817	10400	12769	15237	17257	19615
1862	4627	7839	10411	12798	15287	17279	19625
1982	4655	7856	10426	12812	15291	17313	19634
1988	4766	7867	10431	12830	15339	17365	19664
1994	4780	7894	10553	12936	15379	17383	19670
2001	4865	7982	10644	12965	15461	17386	19682
2135	5033	8014	10660	12982	15516	17404	19697
2189	5093	8048	10681	13037	15535	17417	19704
2199	5110	8068	10714	13060	15538	17529	19731
2234	5159	8079	10837	13157	15572	17547	19771
2252	5225	8084	10846	13160	15576	17572	19812
2286	5255	8086	10919	13179	15581	17582	19814
2364	5277	8152	10927	13265	15607	17628	19816
2445	5433	8193	11011	13270	15608	17633	19867
2492	5458	8320	11042	13288	15617	17663	19884
2499	5477	8345	11136	13314	15652	17679	19694
2513	5479	8350	11174	13317	15655	17722	

NB. Bij de trekking der 1ste lijst, gisteren gemeld, is abusief opgegeven als uitgekomen nommers met *f* 65, n.° 11274, moet zijn **n.° 11273**, en n.° 13284, moet zijn **n.° 13283.**

OFFICIELE WISSELKOERSEN.

AMSTERDAM 17 Maart.

2 Maanden.			Zigt.		3 Maanden.			Zigt.	
Londen ...	11.70	g	11.77½	g	Madrid....	238	g	—	g
Parijs	55½	g	56	p	Cadix......	237	g	—	g
Bordeaux.	55¼	g	—	g	Seviliё....	235	g	—	g
idem ½/m.	55⅝	g	—	g	Bilbao.....	235	g	—	g
Hamburg.	34 15/16	g	35⅛	g	Lissabon..	41	g	—	g
Genua	45¾	g	—	g	Porto	40½	g	—	g
Livorno...	45¾	g	—	g	Petersb. ..	172	g	—	g
Napels.....	45¾	g	—	g					
6 Weken.			**Zigt.**		**6 Weken.**			**Zigt.**	
Weenen ..	100	g	—	g	Frankfort.	98⅛	g	—	g
Augsburg	98¼	g	—	g	Rotterd...	⅛			

ROTTERDAM 17 Maart.

		per		
Londen......	disc. 4 %	£ 1	op3/m.	*f* 11.68
			" 2/m.	" 11.72
			" kort	" 11.80
Parijs.........	" 4½ %	fr. 100..........	" 3/m	" 46.10
			" 2/m	" 46.30
			" kort	" 46.65
Antwerpen.	" 3 %	fr. 100..........	" 3/m.	" 46.20
			" kort.	" 46.55
Hamburg...	" 3 %	M. B. 40.........	" 3/m.	" 34.85
			" 2/m.	" 34.92
			" kort.	" 35.10
Bremen......	" 4 %	Ls. d'or Th. 100.	" 3/m.	" 187.10
Berlijn	" 4 %	Th. 100..........	" 3/m.	" 171.25
			" kort.	" 173
St. Petersb..	" 5½ %	Rs. 100..........	" 3/m.	" 171
Frankf. a/M.	" 3 %	s. w. fl. 100....	" 3/m.	" 98.15
			" kort.	" 98.85
Augsburg ...	" 3 %	s. w. fl. 100....	" 3/m.	" 98
Weenen	" 5 %	o. w. fl. 100....	" 3/m.	" 97.50
Triest.........	" 5 %	o. w. fl. 100....	" 3/m.	" 97.25
Venetië	" 5 %	o. w. zilver fl. 100	" 3/m.	" 112
Livorno......	" 5 %	Ls. 100.........	" 2/m.	" 45.90
Genua.........	" 5 %	Ls. 100.........	" 2/m.	" 45.90
Napels	" 5 %	Ls. 100.........	" 2/m.	" 45.87
Lissabon.....	" 5 %	Crs. 40	" 3/m.	" 41

Discompto van Wisselbrieven 3½ %, van Promessen 4 ".

Beursberigten.

AMSTERDAM 17 Maart.

		l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl., ..	Werk. Schuld 2½ pCt.	63⅞	63½	
"	dito dito 3 "	76 1/16	76⅛	76 1/16
"	dito dito 4 "	99⅝	99 11/16	99⅝
"	O.-I. Leening 4 "			
"	Amort. Synd. 3½ "			
"	Hand. Maats. "	141⅝	142¼	142¼
"	Holl. Spw.... 4 "			
"	Rijn (Shares). "			
België, ..	Cert. *Rothsch.* 2½ "			
Spanje...	Buitenlands.. 2 "	46⅛		
"	dito 3 "	53¼	53⅛	53¼
"	Binnenlands. 3 "	49 11/16	49¾	
"	Amort. Schuld			
"	Bew. v. Coup.			
Portugal ,	Obligatien... 3 pCt.	46⅝	46 11/16	46⅝
"	dito 1856/60. 3 "	45⅝	45 11/16	
"	dito 1862.... 3 "	45 9/16	45⅝	
Rusland ,	Ob. *Hope en C.* 5 "	101⅝		
"	dito 1828/29.. 5 "			
"	Cert. 1831/33 5 "			
"	d.° 1840...... 4 "	75⅞		
"	5e Leen...... 4 "			
"	Cert. 5e Serie. 5 "	83		
"	d.° 1855, 6e S. 5 "	90⅛	90 3/16	
"	d.° te Lond. 3 "	57¾		
"	N. Leen. 1862 5 "	90 7/16	90⅛	
"	Inschr. v. Ams. 6 "	54		
"	Cert. v. dito.. 6 "	54	54⅛	
"	Spw.-Actien . 5 "	198¼	198⅛	
Polen, ...	Aand. 1835.. "			
"	Spw.-Oblig.. 4 "	78⅛		
Pruissen ,	Oblig. 1859.. 5 "	102⅛		
"	Aand. 1854.. 3½ "			
Oostenr. ,	Ob. *Goll en C.* 5 "			
"	d.° dito 4 "			
"	d.° Met. Oude 5 "	60⅝	60½	60 7/16
"	d.° Metalliek. 2½ "	30⅞	30 15/16	
"	d.° N. te Ams. 5 "	81¼	81⅜	81⅜
"	d.° Nat. Met.. 5 "	65 9/16	65 11/16	65 9/16
"	W. Ad. fl 250 4 "	242⅛	243	
Brazilië ,	1824 £ 100.. 5 "	98¼		
Equador,	Oblig. 1855.. 1 "			
Venez., ..	Obligatien... 2 "	22¾	22 13/16	
"	Uitgestelde.. 1 "	11 13/16		
Grenada,	Obligatien... 2 "	31¼	31⅛	
"	Uitgestelde.. 1½ "	8 1/16	8⅛	
Mexico, ..	Obligatien... 3 "	30¼	30⅜	30⅜
Illinois	.... 7 "	76⅛	76¾	76¾

Nation. Hypoth. Bank, 99½; Centraal Spoorw., 65½; Handelm., à cont., 4½ pc., 141½. Portugal, Uitg., 45½, ¼, ½. Rusland, Cert. Adm. te Hamburg, 5 pc., 88½; dito bij Hope en Co., 1860, 4½ pc., 90½, ¼, ½. Oostenr., Ween. Bank-Actien, 3 pc., *f* 810, 813, 812; dito Aand. 1860, 5 pc., 483, ½; Fr. Oostenr. Spw.-Oblig. bij Hope, *f* 129½, ¾; Oostenr. Loten *f* 137½. Italië, Spw.-Oblig., 106½. Grenada, Gest., 13½, ¾; dito Uitgest. Gest. 7; dito Hectaren, 74, 75 cents. Illinois, Spoorw.-Aand. 55½. Louisiana, 5 pc., 81. Vereen. Staten, 5 pc., 61, ½, ¼; dito 6 pc., 63½, 64½, 64¼. Griekenland, Oblig., 5 pc., 19½, ⅜, ½; dito Coup. *f* 2½, 11/16. Turkije, Binnenl., 6 pc., 40 5/16, 9/16, ½.

Beleening —, Prolongatie 3½, Disconto 3½ pc.

Binnenl. fondsen stil en onveranderd, Aand. N. H. M. zijn ongeveer 1 pct. gerezen. Van vreemde fondsen waren Portug. en Oostenr. meer aangeboden en flaauwer, vooral de laatste; in de anderen waren handel en variatie onbeduidend. Ook van Amerik. valt weinig te vermelden; meest alle waren in prijs bijna als gisteren; doch flaauw gestemd, met weinig affaire.

Laatste prijzen ten 5 ure: Oostenrijk, Metall., 5 pc., 60 7/16; dito Nation., 5 pc., 65 9/16. Turkije, Binnenl., 6 pc., 40½.

ROTTERDAM 17 Maart.

		l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl...	Werk. Schuld 2½ pCt.	63⅛	63⅝	63⅝
"	Oblig. H.-Spw. 4 "	96⅛		
Spanje...	Binnenl. à 6/m. 3 "	49⅞		
Portugal..	Oblig. 1856/62. 3 "	45⅝	45 11/16	45 11/16
Rusland..	dito Amst. ... 4½ "	90⅝		
Oostenr...	Obl. in Metall. 2½ "	30⅞	31	31
"	dito dito 5 "	60 7/16	60⅝	60 7/16
"	d.° Nationale. 5 "	65 11/16	65¾	65 11/16
"	Priorit. Loten. *f*	138		
Venez....	Oblig. .... 2 "	22½		
Mexico...	Obl. .... 3 "	30¼		
Griekenl..	Coupons...... *f*	2 11/16		
Turkije...	Binnenl..... 6 "	40 7/16	40 11/16	40⅛
Amerika,	Vereen. Staten 6 "	64 3/16	65¼	64¼
"	dito .... 5 "	61½	63	61½

Met eenigen handel leverden de prijzen over 't geheel weinig verandering op; bijzondere vermelding echter verdienen Turken en Vereenigde Staten, in welke fondsen belangrijke omzettingen plaats hadden, met aanzienlijke variatien, vooral laatstgenoemden, welke ten slotte teruggang van koers aantoonen.

Het Comitté der Effecten-Handelaren,
A. J. DE JONGH, *Secretaris.*

Laatste prijzen ten *drie* ure: Portugal, Oblig. 1856/62, 3 pc., 45½, 11/16. Oostenr., Metall. Oude, 5 pc., 60 7/16; dito Nation., 5 pc., 65½. Amerika, Vereen. Staten, 5 pc., 61¼. Turken, 6 pc., 40⅛.

Handelsberigten

ROTTERDAM 17 Maart.

Tin. Van Banca werden verschillende zaken gedaan tot *f* 74, ca. 3500 en 500 blokken tot *f* 74½, nu op *f* 75 gehouden.

Granen. Verkocht: Rogge, 152 ℔ Amerik. *f* 230.

Boter. 1ste kwal. *f* 54, 2de *f* 50, 3de *f* 46.

SCHIEDAM 17 Maart.

Granen. Verkocht: Rogge, 150 ℔ Stettiner *f* 224 l/m., *f* 225 6/w.

Moutwijn, per Ned. vat zonder fust *f* 13.—.
Jenever, " " " " " " 18.50.
Amst. Proef " " " " " " 19.75.
Alles zonder de belasting.
Spoeling per Ketel.............................. " 1.50.

AMSTERDAM 17 Maart.

Lijnzaad. Gisteren na beurs nog afgedaan 106, 107 ℔ Petersburger *f* 375.

Ter beurze aangeslagen de volgende telegram uit Liverpool van heden: *Katoen.* Middl. Orleans 22⅝, dito Georgia 21½, fair Dhollerah 17⅛. Afgedaan 10,000 b.; de stemming der markt is rijzende.

ANTWERPEN 16 Maart.

Koffij zeer vast. — *Granen* stil. — *Oliezaden.* Berdiansk Lijnzaad *f* 17, Raapzaad Stettin en Dantzig fr. 54, dito Koolzaad fr. 55½. — *Petroleum* fr. 52 à 55. — *Reuzel.* Amerik. *f* 23 entr. — *Spek.* Dr. gez. Amerik., Stroot middles fr. 81 à 84.

HAVRE 14 Maart.

Katoen met goede vraag, goed ord. Tinnevelly bedong ten slotte fr. 185; tot 3 ure werden 2700 b. afgedaan. — *Koffij* met goeden handel; Haiti Aux Cayes fr. 89, Port au Prince fr. 89, dito van de Kaap fr. 91, Rio ongew. fr. 90 à 87, dito gew. fr. 108 entr. — *Huiden.* Fernambuc gez. fr. 50, Paarden- gez. La Plata fr. 41½. — *Potasch* 1e fr. 39½ à 40. — *Talk.* New-York fr. 52. — *Walvischtraan.* Amerik. fr. 55. — *Quercitron.* Philadelphia fr. 12, Baltimore fr. 16. — *Koper.* Seventheer mock Quincy fr. 247½.

HAMBURG 16 Maart.

Koffij onveranderd. Verkocht loco 1500 b. Santos en 1000 b. Ceara. — *Raapolie* per Mei 32.8, per October 30.4. — *Granen.* Tarwe in loco vast, van de Saale 122 ℔ op levering in April tot 154 rth. verkocht. Rogge van Koningsb. 80 ℔ per April/Mei wel tot 75 rth. bco. te bekomen.

RIGA 27 Februarij.

Hennep flaauw; men biedt voor ord. 126, 123 en 120 r. bco. cont. en 129, 126 en 123 r. bco. met 10 pc. avans, zwarte Pass 125 r. bco., Court 121 r. bco. met 10 pc. — *Oliezaden.* Slag Lijnzaad zonder vraag, tot sr. 7½ is met 10 pc. avans en tot r. 7¼ cont. te koop; Hennepzaad r. 5½ met 50 pc. avans zonder verkoopers. — *Granen.* Rogge, 116/117 ℔ verkoopen tot sr. 107 met 25 pc. avans, en koopen tot sr. 105 met 25 pc. avans; Haver, 75 ℔ tot sr. 65 cont. afgedaan. — *Wissel* op Amst. 176½.

COLOMBO 16 Februarij.

Koffij. Plant. Mountain Parchau 43/6 à 44/, Native willig, Unpicked 47/ à 47/6, Picked 51/6 met verminderden aanvoer. — *Katoen.* Voor den nieuwen oogst zijn er verkoopen tot r. 230 doch er ging nog niets om, Oude bedong r. 240. — *Vrachten* naar Londen Koffij in v. £ 4.5/ à 5, Olie £ 4.10. — *Wissel* op Engeland 6/m. 3 à 5 pc., 3/m. 2 à 4 pc.

Weerkundige Waarnemingen op 17 Maart 1863. — 8 uur v. m.

NAMEN der PLAATSEN.	BAROMETER te Maastricht en verschil.	WIND. rigting.	WIND. kracht.	TEMPERATUUR.	TOESTAND DER Lucht.	TOESTAND DER Zee.
	Millim.			*Celsius.*		
Hartlepool......	+ 11. 6	W.N.W.	—	+ 4. 4	bewolkt.	slecht water.
Groningen......	— 0. 2	N.t.W.	1	+ 4. 9	—	—
Helder.........	+ 1. 4	N.	14	+ 5. 1	—	—
Yarmouth	—	N.N.O.	—	—	schoon.	—
Vlissingen	+ 1. 0	N.O.t.N.	15	+ 5. 3	—	—
Maastricht......	758, 7	N.N.W.	4	+ 4. 2	—	—
Portsmouth	+ 8. 5	N.N.O.	—	—	schoon.	—
Plymouth	+ 8. 8	N.	goede bries.	+ 6. 1	"	slecht water.
Havre	+ 7. 4	N.N.O.	25	+ 6. 0	"	onstuimig.
Parijs...........	+ 0. 8	N.N.W.	25	+ 4. 5	betrokken.	—
Brest...........	+ 7. 4	N.	0	+ 4. 2	schoon.	slecht water.

Alzoo grootste verschil in Nederland H 1. 6 G; generaal idem Ha 11. 8 G.

Scheepstijdingen.

Brouwersh. *Aangek.* 17 maart *Ellen Jane*, Oris, Liverpool
Ridderkerk, Teerlink, Texel
Vertrokken.
Herman Wedel, Backer, Dordrecht
Lodewijk, Bax, Helvoet
(N. N. O.—N.)
Hellevoet *Aangek.* 17 mrt. *Leeuw* (st.), Havre
Holyrood (st.), Leith
Alice, Klein, Libau
Amalia, Steen, Reval
Hertha, Olsen, d.°
Felix, Wittenberg, Stettin
Dieverdina Alida [illegible]
[illegible]
Alpha, Don, Bergen
Drie Gezusters, de Groot, Frederikstad
Henrietta, Meijer, Riga
Helene Christine, Luers, Kopenhagen
Lodewijk, Bax, Brouwersh.
Bij Dungeness van loods voorzien: Hamb. bark *Trio*, van Iquique, en Nederl. bark *Zeemanshoop*, k. Phaff, v. Java.
(N. t. W.—N. W.)
Brielle *Vertrokken*
17 mrt. *Cologne* (s), Londen
Batavier (st.), d.°
(N. t. O.—N.)
Texel (NO.—O.) *Aang.*
16 mrt. *Amor*, Jungclaus, Livorno
Nora (st.), Londen
Miedet, Rode, Odensee
Familien, Halford, Christiania
Mary, Christensen, d.°
Phoenix, Nielsen, Frederikstad
Gute Hoffnung, Grönwold, Frederikst.
Drafna, Nicolaysen, Drammen
Amphitrite, Christophersen, Porsgrund
Helvetien, Haagensen, d.°
Krageroe, Nielsen, Krageroe
Vertrokken.
17 *Hendrika*, de Groot Stiffry, Soerabaija
Telanak, Popken, Batav.
Vlie *Aangekomen*
15 mrt. *Johannes*, de Boer, Osterriscer
Sophie, Holst, Holmstr.
Vertrokken.
15 *Stoomvaart* (s), Hamburg
Zierikzee *Aangekomen*
16 maart *Wanderer*, Kluss, Newcastle
Vlissingen *Aangek.*
15 mrt. *Zeenimph*, Schipper, Buenos-Ayres
16 *Rosa*, Hubner, New-York
Lucine, von Harten, New-York
Berdiansk Packet, Vollemaere, Enos
Vertrokken.
14 *Harmonie*, de Jong, Fernambuck
Enoch Talbot, Talbot, Callao
Maria, Deuze, Galatz
Zwerver, Schuth, d.°
15 *Stralsund*, Kepp, Valpar.
Wilhelmine, Bugdahl, New-York
Germania, Hohorst, d.°
Beatrice, Ermirio, Genua
Lurline, Gooding, Alicante
Hippolyte & Marie, Ledantec, St. Sebastiaan
Jeune Marie, Sélo, Bilbao
Sensitive, Roë, Bordeaux
—o—
Banjoewangie *Aang.*
19 jan. *Pollux*, Cruys, Samarang
Rio-Grande *Aangek.* vóór 25 jan. *Helena*, Pijbes, Cadix
St. George d'Elmina *Zeilklaar.*
7 febr. *Trijntje Boeder*, Lieneman, Amsterdam (zou 8 februarij vertrekken)
Barcelona *Aangek.*
8 maart *Noordster*, Stevens, Newcastle
Newcastle *Aangek.*
13 mrt. *Zeelandia*, Blaakhert, Middelburg
Antwerpen *In lading*
16 maart *Margaretha*, Boerhave, Triëst
Deni, Kuyper, d.°
Anne, Klein, Smyrna
Voorwaarts, Doewes, d.°
Hamburg *Aangek.*
15 mrt. *Geerdina Kramer*, Folkers, Rotterdam
Goede Verwachting, Mulder, d.°
Vredelust, Brouwer, Cette
Maria, Tunteler, Livorno
Vertrokken.
14 *Margaretha*, Prahm, Holl.
15 *Elsina Jantina*, Dijk, Tromsoe
16 *Jauna*, Alberts, Termunterzijl
Altona *Aangekomen*
14 maart *Gepbina Helena*, de Vries, Alicata
Cuxhaven *Aangek.*
15 maart *Marchiena*, Nepperus, Triëst
Irene, de Vrede, Vourla
Bremerhaven *Vertr.*
14 mrt. *Margr. Meijering*, de Jonge, Kopenhagen
Otto, Giesper, de Maas
Stettin *Vertrokken*
13 maart *Roelfina*, Prins, Kopenhagen
Rugenwalde *Aangek.*
5 maart *Dankbaarheid*, Potjer, Wolgast (vertr. 12 n. Schiedam)
Dantzig *Aangekomen*
14 mrt. *Willem III* (st.), Piejeers, Amsterdam
Elseneur *Aangek.*
14 mrt. *Geertruida Femina*, Bakker, Bayonne
Gepasseerd.
16 *Mercurius*, de Boer, Harlingen n. Dantzig
15 *Medea* (s), Amst. n. Stett.
—o—
Havre 14 maart. Het Amerik. schip *Olive Jane*, kapit. M'Culloch, den 19 jan. van Bordeaux naar New-York uitgeklaard, is den 21 febr. door de stoomboot der Geconfedereerden *Alabama* op zee verbrand.
(Door de *Alabama* zouden reeds 34 Federale schepen vernield zijn.)
—o—
Gepraaid:
12 jan., op 26° ZB. en 6° 40' OL., *Admiraal Tromp*, van Tubergen, van Banjoewangie naar Amsterdam.
12 maart, op de hoogte van Wight, eene Ned. bark, toonende Amst. collegievlag met n.° 663.
13 maart, bij de Owers, een Ned. schoener, toonende collegievlag van Wildervank met n.° 67, zijnde dat van kapit. J. W. Smit.
16 maart, kruisende op de hoogte van Schouwen, de Ned. schoener *Amicitia*, kapit. Wijgers, v. Suriname naar Amsterdam.
—o—
Hellevoet *Zeilklaar*
17 mrt. *Antje Jansen*, Stomp, Stettin
Amsterdam *Vertr.*
16 mrt. *Caspar de Robles*, v. Slooten, Suriname
—o—

Rivierberigt.

Rotterdam. Hoog water 18 mrt.: 1ste getijde 2 ure 40 min.; 2de get. 3 ure 4 min.

Arnhem. Waterhoogte 17 maart 1.33 el. (gev. 7 d.)

Keulen. Rijnhoogte 16 maart 6 v. 8½ d. Rijnl. (gevallen 2½ d.)

Dusseldorp. Aangekomen 16 maart: E. aan der Brugge van Rotterdam met 2127 c.

—o—

Vertr. Passagiers.
Van 't Nieuwe Diep:
Naar Batavia, per *Hendrika*, kapit. Oudshoorn de Groot Stiffry: de heeren J. G. Huyser, P. G. C. Hajenius Jr., J. A. Altmann en F. C. V. Boostraeten; de Javaan Dodo; — per *Telanak*, k. Popken: de heer N. Bonthuis, officier van gezondheid, en echtgenoot.

Blijkens bekendmaking der Regering in Denemarken, zal elk lichtschip in dat Rijk, hetwelk om de eene of andere reden elders dan op zijn gewoon station ten anker mogt liggen, van den dageraad tot het invallen der duisternis aan den top van den achtermast eene *blaauwe* vlag, met een wit vierkant blok in het midden voeren.

Cargalijsten.

Rotterdam.

PECALONGAN, Jan Daniel, A. K. Zwede. — 2244 kranj. Suiker, N. H. M.

QUISEMBO, Lodewijk, Bax. — 452 v. Palmolie, 1843 b. en 23 k. Gom-Copal, 1060 Olifantstanden, 183 b. Koffij, 117 b. Koper-Erts, 10 b. Orseille en eene partij Was, Kerdijk en Pincoffs.

DANTZIG, Julie, Wilken. — 100 last Raapzaad, L. Hoyack en Co.

HAMBURG, Johannes, Schröder. — 49 l. Kaapmeel, Bitsbacher en Co.

ADVERTENTIEN.

Heden overleed mijne hartelijk geliefde Echtgenoot JOANNA MARIA CORNELIA VAN STOLK, in den ouderdom van 34 jaren.

Clarens (Zwitserland) J. MEES.
13 Maart 1863.
Eenige kennisgeving.

Heden overleed, tot bittere droefheid van mij en mijne Kinderen, mijne geliefde Echtgenoote P. S. VAN DE ROTTE, in den ouderdom van circa zes en vijftig jaren.

Ouderkerk a/d. IJssel JOHANNES VAN VLIET.
17 Maart 1863.

Heden morgen om drie ure overleed, na een langdurig doch geduldig lijden, in den ouderdom van 26 jaren en 7 maanden, mijne hartelijk geliefde Echtgenoote, KLAZINA VAN OOIJEN, na eene gelukkige Echtvereeniging van zeven jaren, mij nalatende drie Kinderen, nog te jong om hun en mijn verlies te beseffen.

Oud-Beijerland H. SLUIMER.
den 17 Maart 1863.
Mede uit naam mijner Betrekkingen.

Voor de blijken van deelneming, bij de herinnering van mijne **veertigjarige Evangeliebediening** ontvangen, betuig ik mijn' hartelijken dank.

Rotterdam, Maart 1863.
H. G. J. VAN DOESBURGH.

MAATSCHAPPIJ TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN.

NEGENDE en LAATSTE
LEESVERGADERING,

bij het Departement *Rotterdam* der **Maatschappij tot Nut van 't Algemeen**, op **HEDEN** den 18 MAART 1863, des avonds ten *half acht* ure precies, in het Gebouw des Departements.

Spreker de Heer **J. MARGADANT**, van *'s Gravenhage*.

Bijdrage door den Heer **S. J. VAN DEN BERGH**, van *'s Gravenhage*.

In naam van het Bestuur,
G. VAN REYN,
Lid en Secretaris.

MEDEDEELINGEN

uit **Borneo, enz.**, in de Hollandsche Taal, door den Eerwaarden Heer ***A. W. Beijer***, *Zendeling der Rheinischen Missions Gesellschaft*, Vrijdag 20 Maart, des avonds ten 8 ure, in de Remonstrantsche Kerk.

De KAMER van **Koophandel en Fabrieken** heeft van de Regering eene

belangrijke Mededeeling

wegens den **Nederlandschen Handel** en de **Scheepvaart** op de **Zwarte Zee** en den **Griekschen Archipel** ontvangen, welke in het bijzonder de opmerkzaamheid der Heeren Reeders verdient. Van heden af ligt het Stuk ter visie bij den Secretaris der Kamer (in den Oppert, n.° 215), gedurende **acht dagen.**

De Kamer voornoemd,
Rotterdam VAN RIJCKEVORSEL, *President.*
17 Maart 1863. J. C. REEPMAKER, *Secretaris.*

Wie is de
BEDRIEGER?

De OOIJEVAAR, de VALK en de HIPPOPOTAMUS.

Daar was eens een **Ooijevaar**,
Die trok al sedert twintig jaar,
Van Delfshaven naar Oost-Ind'je,
Tot dat Zuurdeeg en Wagenaar
Hem vingen door een' makelaar,
Als in de Kranten 't vind' je.

Waarom geen **Valk**, waarom geen gier,
Waarom juist **dit** Egyptisch dier,
Dat paling eet uit slooten?
Waarom niet, het verschilt een zier,
Een **Nijlpaard**, *stevig*, door wit bier,
Dat staat ook stevig op zijn' pooten.

250ste
STAATS-LOTERIJ.

De HOOGSTE PRIJS

der **Vierde Klasse**, van

f 25,000 OP N.° 4375,

IS HEDEN GETROKKEN
aan de Kantoren van
Nathans & van Witsen, C. G. Boonenkamp en Jan Hendrik Fol.

Rotterdam 17 Maart 1863.

SCHOOLWEZEN.

De Ondergeteekende geeft hierbij kennis, dat *met Paschen* dezes jaars leerlingen worden *opgenomen* op *zijn* Leer-Cursus, welks *eenig* doel is de *voorbereiding* van Jongelieden *voor de Hoofd-* en *Voorloopige* Scholen der hier gevestigde **POLYTECHNISCHE SCHOOL.** Leervakken: Wiskunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Hoogduitsche Taal en Regtlijnig Teekenen. Bovendien zal de Ondergeteekende zich ook aan het onderwijs wijden van nog **jeugdige Leerlingen** van 13- en 14jarigen leeftijd, de zoodanigen namelijk, welke later eene technischen loopbaan denken in te slaan, en tot dat einde zal hij eene *bijzondere* Klasse organiseren, waarin de bovengenoemde Cursussen de voortzetting zijn.

Schikkingen nopens Inwoning, Kost enz. voor de Jongelieden worden, zoo dit verlangd wordt, met de meeste bereidwilligheid en de grootst mogelijke zorgvuldigheid getroffen. Tot het geven van verlangde nadere inlichtingen, heeft zich de Heer Dr. GRELLE, onderwijzer in de Wiskunde aan de Polytechnische School alhier, bereid verklaard.

Hannover, Februarij 1863.
Dr. L. GLACKEMEIJER.

Pro Deo. — Op heden den veertienden Maart 1800 drie en zestig, ten verzoeke van ANGELICA FREDERICA SCHROB, Echtgenoote van AART BIJL, zonder Beroep, vroeger gewoond hebbende te Rotterdam, doch thans wonende te Charlois, ten deze domicilie kiezende ten Kantore van den voor haar Eischeresse occuperenden Procureur Mr. J. B. L. WENTHOLT, zijnde aan de Glashaven, wijk 1, n.° 364, te Rotterdam, heb ik Ondergeteekende, OTTO VERMIJ, Deurwaarder bij de Arrondissements-Regtbank te Rotterdam, wonende aldaar in wijk 14, n.° 318[11],

Uit krachte van een Vonnis, door de Arrondissements-Regtbank te Rotterdam, den elfden Maart jl. gewezen, in verband met eene beschikking dierzelfde Regtbank van den 24 November 1862, geregistreerd, waarbij aan de Eischeresse vergunning is verleend tot het gratis procederen in deze.

Voor de Tweedemaal Gedagvaard:
AART BIJL voornoemd, Zeeman, vroeger gewoond hebbende te Rotterdam, doch wiens tegenwoordig verblijf is onbekend, gevolgelijk mijn exploit doende op de wijze voorgeschreven bij Art. 4, n.° 7, Wetb. van Burg. Regtsvordering, door aanplakking van een Afschrift dezes aan de hoofddeur der Gehoorzaal van genoemde Regtbank en overgifte van een Tweede Afschrift aan den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij dezelve Regtbank, sprekende aldaar aan het Parquet met den Edel Achtbaren Heer Mr. A. SIEWERTSZ VAN REESEMA, Substituut-Officier van Justitie, die het origineel voor gezien heeft geteekend, om:

Aangezien de Eischeresse met den Gedaagde op den 21sten Junij 1843 te Rotterdam is gehuwd;

Aangezien de Gedaagde in het jaar 1847 de gemeenschappelijke Woning, op den Schiedamschen Singel te Rotterdam, heeft verlaten, en als Zeeman met het Schip *Dordrecht* naar buitenslands is vertrokken;

Aangezien sedert gemeld tijdstip de Eischeresse niets meer van den Gedaagde heeft vernomen en hij tot heden niet is teruggekeerd;

Aangezien de Eischeresse, op grond van de meer dan tienjarige afwezigheid des Gedaagden, naar aanleiding van Art. 549 Burg. Wetboek, van de Arrondissements-Regtbank voornoemd verlof heeft gevraagd en bekomen om den Gedaagde bij Openbare Dagvaarding op te roepen, ten einde daarna, bij zijne niet verschijning, te kunnen eisch doen en concluderen, dat aan haar Eischeresse vergunning zal worden verleend tot het aangaan van een ander Huwelijk;

Op Maandag den twee en twintigsten Junij 1800 drie en zestig, des vóórmiddags elf ure, te verschijnen ter Teregtzitting van de Arrondissements-Regtbank te Rotterdam, gehouden wordende in het Paleis van Justitie, aan het Haagscheveer aldaar;

Ten einde hetzij in persoon, hetzij door iemand van zijnentwege, van zijn aanwezen te doen blijken, zullende de Eischeresse, in geval noch de Gedaagde, noch iemand voor hem op deze Dagvaarding mogt opkomen en alzoo van zijn aanwezen niet mogt blijken, concluderen: dat tegen den Gedaagde zal worden verleend Verstek, immers aan de Eischeresse Acte van zijne niet-verschijning, en voorts vergunning tot het doen eener Derde Openbare Dagvaarding met reserve van kosten tot aan het eindvonnis.

En heb ik Deurwaarder hiervan opgemaakt dit Exploit, waarvan mede een Afschrift is aangeplakt aan het Gemeentehuis van Rotterdam, en hetwelk zal worden geplaatst in de Nederlandsche Staats-Courant en in de Rotterdamsche Courant.

De kosten zijn in debet *f* 3.65, buiten de Registratieregten. (get.) O. VERMIJ, *Deurw.*

Gezien door ons Officier van Justitie bij de Arrondissements-Regtbank te Rotterdam, heden den 14 Maart 1863.

(get.) A. SIEWERTSZ VAN REESEMA.

Geregistreerd te Rotterdam den 16 Maart 1863, deel 65, folio 102, recto vak 9, een blad met twee renvooijen. Debet voor regt *f* 0.80, voor 38 opcenten *f* 0.30⅔, te zamen een Gulden tien en een halve Cent.

De Ontvanger, (get.) VAN BERKEL.
Voor Copie conform,
WENTHOLT, *Procureur.*

VERLANGD te Rotterdam, met 1 Mei a. s.,

eene WERKMEID,

goed kunnende **Strijken.** P. G. Adres, *franco* onder letter B, aan het Bureau der Rotterdamsche Courant, Hoogstraat, 10—77.

STEEKTURF.

Bij den Veenbaas **G. STRIJK**, te *Haarlemmermeer*, aan de Ringvaart en den Bennebroeker Dwarsweg, is, *mits bij scheepsvrachten*, **voorloopig** tegen ***f* 2.50** per **1000 stuks**, te verkrijgen: **Zuivere, Zware en Bruine STEEKTURF,** Kloek van Stuk. Bij de afsluiting der *Mijdrechtsche Veenderij* wordt op deze puike Brandstof de aandacht gevestigd.

LIGT IN LADING
NAAR
BATAVIA,

voor Passagiers en Goederen,
het snelzeilend, gekoperd Nederlandsch BARKSCHIP

Maarten van Rossem,

Kapitein J. P. C. GERREBRANDS,
hebbende uitmuntende Inrigtingen voor Passagiers en voerende eenen geëxamineerden Scheepsdoctor.

VERTREKT 15 APRIL.

Adres bij de Reeders de Heeren VAN OVERZEE & Co., of bij de Cargadoors P. A. VAN ES & Co. en VLIERBOOM & SUERMONDT, te Rotterdam, en DE CONINGH & Co., te Amsterdam.

ARNHEMSCHE
STOOMBOOT-MAATSCHAPPIJ.

DIENST tusschen
ARNHEM, WAGENINGEN, RHENEN, WIJK BIJ DUURSTEDE, CULENBORG, VREESWIJK, SCHOONHOVEN, ROTTERDAM
en omgekeerd,
van 1 October 1862.

Van ARNHEM naar ROTTERDAM,
Maandags, Donderdags en Zaturdags,
des morgens **8** ure.
Van ROTTERDAM naar ARNHEM,
Dingsdags, Vrijdags en Zondags,
des morgens **8½** ure.

Agent te *Rotterdam* de Heer **J. P. DE COCK**, Boompjes.

Arnhem, DE DIRECTEUR.
September 1862.

Geoctrooijeerd door Z. M. den Koning.
J. D. SCHMIDT EN COMP.,
MEUBELFABRIEKANTEN, HOOGSTRAAT, 10—68.

Notarishuis te Rotterdam.

HEDEN, Woensdag den 18 Maart 1863,
des namiddags ten 5 ure,

AFSLAG VAN:

Een KOEPEL met TUIN en een gedeelte OPEN GROND, in de Eendragtslaan, 15—399, en wel in 3 Percelen, als:

N.° 1. De TUIN in de Eendragtslaan, met KOEPEL en verderen OPSTAL. Trekgeld *f* 3200.
„ 2. Een Perceel BOUWGROND, van den geprojecteerden Straatweg langs den Wester-Singel tot aan Perceel N.° 1. Trekgeld *f* 4600.
„ 3. Een dito Perceel BOUWGROND, als boven, nevens Perceel N.° 2. Trekgeld *f* 4600.

VEILING VAN:

Een PAND en ERVE, bestaande in WINKELHUIS met BOVENHUIS, aan den Tarwenakker, op de o/z. van de Leuvehaven, 1—205.

Een PAND en ERVE, bestaande in BENEDENHUIS, PAKHUIS en BOVENHUIS, aan de w/z. van den Oppert, 6—204.

RHUMES.

Borst- en Keelaandoeningen.

50 Geneesheeren aan de Hospitalen van Parijs, Voorzitters en Leden van de *Académie de Médecine*, hebben de voldoende uitwerking van den **SIROOP** en **PATE DE NAFÉ** van DELANGRENIER en hare voortreffelijkheid boven alle andere Borstmiddelen bevestigd.

Depôt: Rue Richelieu, 26, te Parijs; te Amsterdam bij Mme. TENBACK, Vijzelstraat, en te Rotterdam bij den Heer VAN SANTEN KOLFF, Apotheker.

TABAK.

D. S. BOUWMEESTER en J. A. DE GROOT, Makelaars te Rotterdam, zullen op Woensdag den 25 Maart 1863, des voormiddags ten 11 ure, in het Notarishuis aan de Gelderschekade, voor rekening van wien zulks zoude mogen aangaan en ten overstaan van een daartoe bevoegd Beambte, Veilen:

50 vaten Maryland TABAK,

min of meer Beschadigd; aangebragt per het Schip *Scotia*, Kapitein *J. Miskelly.*

Nadere onderrigting bij bovengenoemde Makelaars.

TABAK.

D. S. BOUWMEESTER en J. A. DE GROOT, Makelaars te Rotterdam, zullen op Woensdag den 25 Maart 1863, dadelijk na afloop der Veiling van **50 Vaten Maryland**, in hetzelfde Lokaal, voor rekening van wien zulks zoude mogen aangaan, en ten overstaan van een daartoe bevoegd Beambte, Veilen:

15 vaten Ohio TABAK,

min of meer Beschadigd, aangebragt per het Schip *Scotia*, Kapitein *J. Miskelly.*

Nadere onderrigting bij bovengenoemde Makelaars.

TABAK.

D. S. BOUWMEESTER en J. A. DE GROOT, Makelaars te Rotterdam, zullen op Woensdag den 25 Maart 1863, dadelijk na afloop der Veiling van **15 Vaten Ohio Tabak**, in hetzelfde Lokaal, ten overstaan van een daartoe bevoegd Beambte, Veilen:

107 vaten Ohio SCRABS,

Nadere onderrigting bij bovengenoemde Makelaars.

TABAK.

D. S. BOUWMEESTER en J. A. DE GROOT, Makelaars te Rotterdam, zullen op Woensdag den 25 Maart 1863, dadelijk na afloop der Veiling van **107 Vaten Ohio Scrabs**, in hetzelfde Locaal, voor rekening van wien zulks zoude mogen aangaan en ten overstaan van een daartoe bevoegd Beambte, Veilen:

84 vaten Maryland TABAK.

min of meer beschadigd, aangebragt per het Schip *Scotia*, Kapitein *J. Miskelly.*

Nadere onderrigting bij bovengenoemde Makelaars.

TABAK.

D. S. BOUWMEESTER en J. A. DE GROOT, Makelaars te Rotterdam, zullen op Woensdag den 25sten Maart 1863, dadelijk na afloop der Veiling van **84 Vaten Maryland Tabak**, in hetzelfde Lokaal, voor rekening van wien zulks zoude mogen aangaan en ten overstaan van een daartoe bevoegd Beambte, Veilen:

27 vaten Maryland TABAK,

min of meer beschadigd, aangebragt per het Schip *Scotia*, Kapitein *J. Miskelly.*

Nadere onderrigting bij bovengenoemde Makelaars.

TABAK.

D. S. BOUWMEESTER en J. A. DE GROOT, Makelaars te Rotterdam, zullen op Woensdag den 25 Maart 1863, dadelijk na afloop der Veiling van **27 Vaten Maryland Tabak**, in hetzelfde Lokaal, voor rekening van wien zulks zoude mogen aangaan en ten overstaan van een daartoe bevoegd Beambte, Veilen:

71 vaten Maryland TABAK,

min of meer Beschadigd, aangebragt per het Schip *Scotia*, Kapitein *J. Miskelly.*

Nadere onderrigting bij bovengenoemde Makelaars.

TABAK.

Onmiddellijk na afloop der Veiling van **71 Vaten Maryland**, zullen in hetzelfde Locaal, op Woensdag 25 Maart 1863, te Rotterdam, nog Geveild worden:

148 pakken Tombac TABAK.

Nadere onderrigting bij de Makelaars in Tabak.

BRONZEN MEDAILLE
bij de Maatschappij der Industriële Wetenschappen te Parijs.

Geen Grijze Haren meer.

Mélanogène.

Alleruitmuntendst **Kleursel** van DICQUEMARE Ainé, van Rouaan.

Om in een oogenblik het Hoofdhaar en den Baard in alle tinten te kleuren, zonder gevaar voor de Huid en zonder den minsten reuk af te geven. Dit Kleursel is veel beter dan alle andere tot hiertoe in gebruik. Fabriek te Rouaan, Rue Saint-Nicolas, 39.

Depôt: te Rotterdam bij den Heer CHs. COUCKE; te 's Gravenhage bij den Heer E. FILLET; te Dordrecht bij den Heer W. HAVARD; te Gouda bij den Heer OGIER; te Schiedam bij den Heer WOLSKY; te Leyden bij den Heer D. J. MEYSING.

Prijs per Doos ***f* 3.50.**

Openbare Vrijwillige
VERKOOPING.

De Notarissen *DALEN, LAMBERT* en *VAN WIJNGAARDEN*, residerende te Rotterdam, als last hebbende van hunnen Principaal, zijn van meening om op Woensdag den 1 April 1863, des namiddags ten 5 ure, in het Locaal der Publieke Verkoopingen, aan de Gelderschekade te Rotterdam, in het openbaar te Veilen en te Verkoopen:

Een extra hecht, sterk, weldoortimmerd en aangenaam gesitueerd

HUIS,

bevattende onderscheidene net Georneerde VERTREKKEN, de meesten Behangen, Geplafonneerd en van Stookplaatsen voorzien, voorts DIENSTBODEN- en PROVISIEKAMERS, KEUKEN, KELDER, ZOLDER en verdere Gemakken; alsmede ruim **PAKHUIS** of **BERGPLAATS** en **ERVE**, staande en gelegen aan de noordzijde van den Haringvliet te Rotterdam, wijk 12, n.° 108, bij het Kadaster bekend in sectie F, n.° 108.

Aangeslagen in de Grondbelasting over 1863 op *f* 74.40.

Te aanvaarden den 1 Mei 1863, tot welk tijdstip hetzelve is Verhuurd voor *f* 750 's jaars.

Het te veilen Pand zal kunnen worden bezigtigd twee dagen vóór en op den dag der Veiling, van des voormiddags ten 11 tot des namiddags ten 3 ure, mits men voorzien zij van een Permissiebillet, door een der voornoemde Notarissen afgegeven, te wier Kantore, aan de Zuidblaak te Rotterdam, inmiddels nadere informatien zijn te bekomen.

Gerd. Duuring, A. C. Dalen, A. van Binsbergen, J. Kolff, J. F. Sauerbier, Leonard L. Jacobson, J. Sinderam, L. J. Plemp van Duiveland, F. W. Eckstein, J. G. van den Abeelen, G. Elink Schuurman, Joseph Jacobson, Leonard J. Plemp van Duiveland, Gerd. Sauerbier, C. M. F. Kolff, Leonard Jacobson Jr., A. C. Dalen Jr. en *A. van Binsbergen Jr.*, Makelaars te Rotterdam, zullen Veilen op Woensdag 1 April 1863, des voormiddags ten 11 ure, in het Huis der Notarissen aan de Gelderschekade:

1156/4 Kisten CONGO THEE,

direct aangevoerd via Londen van Foo-Chow-Foo, per het Schip SUNDA.

SCHOUWBURG.

Woensdag 18 Maart. Aanvang 7½ ure.

54ste Voorstelling van het doorloopend, 28ste Voorstelling van het Woensdag Abonnement.

Laatste Gastvoorstelling van Mej. LOUISE LICHTMAY, van het K. K. Hof-Opera-Théâtre te Weenen.

DER TROUBADOUR,

grosse Oper in 4 Acten, von VERDI.

Vrijdag 20 Maart. Aanvang 7 ure.

MARIE JEANNE, *of de Vrouw uit de Volksklasse,*

Tooneelspel in 5 Bedrijven.

Gevolgd door: **GEEN LIEFDE ZONDER JALOUZY**, Blijspel in 1 Bedrijf.

Verwacht op Maandag 23 Maart, ter Benefice van den Heer L. VELTMAN: **De Speler**, of *Revenge Praag*, beroemd Tooneelspel.

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn,
te Rotterdam.

BIJVOEGSEL,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCHE COURANT

VAN

WOENSDAG 18 Maart 1863, N.º 66.

KENNISGEVING.

De BURGEMEESTER van ROTTERDAM geeft bij deze aan alle belanghebbenden kennis, dat, naar aanleiding van art. 35 der wet op het Patentregt, in dato 21 Mei 1819, eerstdaags de gewone algemeene opnemingen voor het Patentregt zullen plaats hebben; wordende derhalve een ieder gewaarschuwd er op te letten of hij aan de verpligtingen, bij gemelde Wet voorgeschreven, voldaan heeft, om door suppletoire aangiften voor te komen de onaangename gevolgen, die daaruit anders zouden ontstaan.

Rotterdam den 16 *Maart* 1863.

De Burgemeester voornoemd,
J. F. HOFFMAN.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

Zitting van Maandag 16 Maart.

Zijn ingekomen Koninklijke boodschappen ten geleide van:

1º. Een ontwerp van wet tot definitieve vaststelling van de begrooting voor het Departement van Kolonien.

2º. Een ontwerp van wet tot vrijen invoer in Neêrlandsch Indië, van grondstoffen voor de nijverheid.

3º. Een ontwerp van wet nopens het onteigenen van perceelen tot verbetering van den toestand van Enschedé.

Al deze ontwerpen worden naar de afdeelingen verzonden.

Voorts is ontvangen:

Het verslag der commissie van liquidatie der Wees- en Momboir-kamers over 1862. In handen gesteld van eene commissie van 5 leden: de heeren van Lynden, van Heukelom, van Wintershoven, de Raadt en van Asch van Wijck.

Nog zijn ingekomen eenige verzoekschriften en andere stukken, waaronder het verslag der Kamer van koophandel en fabrieken te Rotterdam, nopens den toestand van handel en nijverheid over 1862. — Verzonden naar de daartoe bestemde commissien.

De *Voorzitter* deelt mede dat door de afdeelingen benoemd zijn tot rapporteurs voor de volgende wetsontwerpen:

1º, tot goedkeuring van artikelen van het tractaat met Zwitserland, de heeren: van Voorthuysen, Blussé, van Goltstein, Dullert en Gevers Deynoot.

2º, tot onteigening van perceelen voor den aanleg van den spoorweg van Goor naar de Duitsche grenzen, de heeren: Guljé, Dumbar, Schimmelpenninck, Heemskerk Az. en Hoekwater.

3º, tot nadere regeling van het tijdstip der invoering van de nieuwe regterlijke inrigting, de heeren: Godefroi, Bots, van Lynden, Kien en Meylink.

4º, tot verhooging van Hoofdstuk VIII (Marine) der Staatsbegrooting voor 1862, de heeren: van Mulken, de Raadt, Hugenholtz, Nolthenius en van der Poel.

5º, tot wijziging der wet omtrent den accijns op het buitenlandsch gedistilleerd, de heeren: Guljé, Poortman, van Bosse, Cool en Hoekwater, en

6º, tot goedkeuring der wijziging in het handelstractaat met Frankrijk, de heeren: Guljé, Poortman, van Bosse, Cool en Dirks.

Aan de orde is de beraadslaging over het wetsontwerp **houdende voorziening omtrent het novaal tiendregt van het Kroondomein.**

Er worden geene algemeene beraadslagingen gehouden.

Art. 1 luidt: „ Het genot van het tiendregt, door het Kroondomein aan de wet van 26 augustus 1822 (Staatsblad n.º 40) ontleend, blijft beperkt tot de tiendblokken, waarover het tiendregt sedert 26 augustus 1822 door het Kroondomein of zijne voorgangers is uitgeoefend.

„ Alle overige domaniale tienden en tiendregten in de provincien Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland en Zeeland worden geacht steeds in onbezwaarden eigendom bij het Staatsdomein te zijn gebleven."

De heer *Dullert* heeft eene aanmerking op dit artikel ontleend aan den ongelijken toestand van het Kroondomein en het Staatsdomein.

Art. 1 moest z. i. de uitdrukkelijke bepaling inhouden dat alle regt van de Kroon op de opbrengst van tiend van ontgonnen woeste gronden, of van drooggemaakte, ingepolderde, ingedijkte of bekade gronden, zoo als die gronden in de wetten van 6 julij 1840 en 5 mei 1859 omschreven zijn, beschouwd wordt ten allen tijde bij het Staatsdomein te zijn gebleven.

De heer *van Loghem* is het geheel eens met het vorig betoog. Het doel dezer wet moet zijn, te maken dat de tienden van het Kroondomein in alles gelijk zijn aan de gewone tienden; anders zou dit eene bron van moeijelijkheden opleveren ten aanzien van woeste gronden welke in de tiendblokken gelegen zijn. Het is eene zaak van practisch belang, waarbij grondeigenaren kunnen betrokken zijn. Z. i. is er gemakkelijk in te voorzien door bijvoeging eener alinea, waaruit de bedoeling tot volkomen gelijkstelling kunne blijken, namelijk de toepasselijk-verklaring der wetten van 1840 en 1859.

De heer *van der Linden* wil: 1º, de benaming van tiendblokken verduidelijken, want deze omvat niet alles. Wanneer men er bijvoegt „en grondstukken" dan is in alles voorzien. 2º, betwijfelt hij of de aanhaling der wet van 26 augustus 1822 juist is. De bedoeling is te wijzen op den datum van 1 julij 1822, dat is de termijn der in werking treding, en die datum, voorkomende in de wet van 1822, moet worden aangehaald.

De *Minister van Finantien* zegt, tot beantwoording van den heer van der Linden, dat hij meende dat het woord tiendblok alles bevatte. Kan dit echter tot twijfel aanleiding geven, en is er bijvoeging noodig, dan zal hij zich tegen het amendement niet verzetten. — Nopens het tweede punt door dien zelfden spr. behandeld, erkent hij dat de aanmerking juist is, en neemt die over.

Betrekkelijk het aangevoerde door de heeren Dullert en van Loghem, zegt de Min. dat hij zich bij deze wet heeft voorgesteld handhaving van den *feitelijken* toestand. Nu hebben die sprekers gemeend dat dit niet in allen deele het geval is. De Min. beroept zich op de Memorie van Beantwoording, waarin men leest: Het doel dezer voordragt is de tiendheffing van het Kroondomein af te bakenen zóó, dat het Kroondomein blijft heffen de tienden die tot dusverre haar deel hebben geleverd tot de inkomsten van het Kroondomein, en dat het Kroondomein zich blijft onthouden van de heffing van die andere, zoogenaamde novale tienden, die, al wierden ze tot dusverre ook nog niet werkelijk gevorderd, naar de uitspraken van den Hoogen Raad, zouden moeten gezegd worden regtens tot het Kroondomein te behooren.

Op het stuk der tienden wil deze wet dus niets anders dan wettelijke bestendiging van den feitelijk aanwezigen toestand. Ook bij de eerst ontworpen redactie kon dienaangaande naar de meening der Regering geen twijfel bestaan. Zij heeft echter, gaarne medewerkende tot alles wat dienen kan om voor de toekomst zelfs alle schaduw van onzekerheid weg te nemen, beproefd, om het hier betwiste beginsel nog duidelijker te formuleren.

De 1ste alinea van het nieuwe artikel handhaaft het Kroondomein in het genot van de opbrengst der tienden, waarvan het thans het bezit en genot heeft, in die tiendheffing alzoo, waaromtrent tusschen het Kroondomein en het Staatsdomein nimmer verschil is gerezen, die door het laatste aan het eerste nimmer is betwist.

Men heeft de opmerking gemaakt, dat in bepaalde tiendcirkels soms woeste gronden liggen, en dat deze moeten komen onder de werking van de wet van 1840.— De Minister vraagt zich af: wat heeft de wet van 1822 aan Koning Willem I afgestaan? En dan is het antwoord: de regten die de Staat had tot tiendheffing binnen die bepaalde tiendblokken aldaar opgenoemd. Zoo heeft het Staatsdomein die zaak altijd begrepen. Het heeft het Kroondomein nooit belemmerd in de uitoefening van het tiendregt *binnen* de tiendblokken, en de arresten van den Hoogen Raad hebben alleen betrekking op de uitoefening van het tiendregt *buiten* de tiendblokken.

De heer *Dullert* beantwoordt den Minister door te wijzen op de primitieve redactie van art. 1, waarin stond: het is onderworpen aan de bepalingen der wet van 6 julij 1840 en van die van 5 mei 1859. Hij stelt een amendement voor, strekkende om alinea 2 door eene nieuwe te doen vervangen van den volgenden inhoud: „ Op dit tiendregt zijn de bepalingen der wet van 6 julij 1840 (Staatsblad nº. 17) en die van 5 mei 1859 (Staatsblad nº. 26) toepasselijk.

De *Minister van Finantien* kan zich met dit amendement niet vereenigen. Hij blijft het onaannemelijk achten op het gansche tiendregt der Kroon de wetten van 1840 en 1859 van toepassing te verklaren. Dat was ook niet de strekking van de oorspronkelijke redactie. Alinea 1 sprak van het novaal tiendregt in de prov. Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland en Zeeland, voor zoover het kon geacht worden begrepen te zijn in den afstand, bedoeld bij de wet van 26 augustus 1822. Dat had het oog op het novale tiendregt *buiten* de tiendcirkels, maar de bedoeling was dat *binnen* de tiendcirkels geheel onbezwaard over te dragen.

Hij betwist voorts dat de zienswijze der Regering in strijd zou zijn met den Hoogen Raad, wier arresten ook sloegen op tiendheffing buiten de tiendcirkels, maar niet daar binnen.

De heer *Dullert* houdt zijne meening vol en verdedigt nader zijn amendement, waartegen de *Minister* zich echter blijft verzetten.

Alsnu heeft plaats het volgend incident:

Voorstel van den heer van Bosse c. s. tot verzending van het amendement van den heer Dullert naar de afdeelingen.

De heer *van Bosse:* Mijnheer de voorzitter. Ik beschouw de zaak te zijn van ingewikkelden aard en heb opgemerkt, dat ik in deze meening niet alleen sta. Ik heb dus de eer, op grond van art. 68 van het reglement van orde, met mijne geachte medeleden de heeren Godefroi, van Nispen, van Voorthuyzen en Kerstens, het voorstel aan de Vergadering te doen om het amendement van den heer Dullert te verzenden aan de afdeelingen.

De *Voorzitter*: Ik open de beraadslagingen over dit voorstel.

Niemand verlangt daarover het woord.

De *Voorzitter:* Dan stel ik, overeenkomstig dat voorstel, aan de Vergadering voor om de zitting te schorsen en het amendement terstond in de afdeelingen te onderzoeken.

Overeenkomstig dit voorstel wordt zonder stemming bij hamerslag besloten.

De heer *van Lynden:* Mijnheer de Voorzitter! Het komt mij voor, dat het hier betreft een onderwerp, gelijk de voorstellers zelve hebben verklaard, van ingewikkelden aard. Het is een voorstel, dat een rijp onderzoek vordert, dat geheel nieuw is, dat aan de dagelijksche bezigheden van de meeste leden dezer vergadering vreemd is. Zoo ik mij er nu mede heb kunnen vereenigen, om het amendement naar de sectiën te verzenden, zou ik het echter onraadzaam achten, indien daartoe terstond werd overgegaan. Ik zou vreezen, dat de voorstellers het doel, dat zij zich hebben voorgesteld, niet zullen bereiken en heb dus de eer aan de Kamer het voorstel te doen om in zoo verre haar besluit te wijzigen, dat met de discussiën over dit wetsontwerp heden niet verder worde voortgegaan, maar dat die tot morgen worden verschoven.

De heer *van Heemstra:* Ik wenschte te vragen of niet met de discussie zou kunnen worden voortgegaan en art. 1 aangehouden tot dat omtrent het amendement zal zijn beslist.

De heer *van Lynden:* Mijn voorstel is om de behandeling der geheele wet te verdagen, daar art. 1 het geheele wetsontwerp beheerscht, en om dan het amendement van den heer Dullert morgen in de afdeelingen te onderzoeken.

De heer *van der Linden:* Mijnheer de Voorzitter! Mag ik vragen, welk besluit zoo straks door de Vergadering is genomen?

De *Voorzitter:* De Vergadering heeft straks besloten het amendement van den heer Dullert naar de afdeelingen te verzenden.

De heer *van der Linden:* Heeft de Vergadering wel of niet besloten dat amendement terstond naar de afdeelingen te verzenden en inmiddels de zitting te schorsen?

De *Voorzitter:* Bedrieg ik mij niet, dan heeft de Vergadering alleen besloten het amendement naar de afdeelingen te verzenden, zonder bepaling van tijd, maar was het mijn voorstel om de verzending terstond te doen plaats hebben, doch daaromtrent heeft de Vergadering geene bepaalde beslissing genomen.

De heer *van der Linden:* Is dat juist, mijnheer de Voorzitter, dan verklaar ik volgaarne mij te vereenigen met uw voorstel, en niet met dat van den heer van Lynden, dat de strekking heeft om de discussie af te breken, terwijl het mijne meening is, dat met de behandeling der wet zal kunnen worden voortgegaan.

De *Voorzitter*: Ik zal thans in omvraag brengen mijn voorstel, dat strekt om eerst de gewone pauze te houden en dan over een half uur het onderzoek in de afdeelingen aan te vangen. Bijaldien dit mogt worden verworpen, zal het voorstel van den heer van Lynden geacht worden te zijn aangenomen.

Het voorstel van den Voorzitter, in omvraag gebragt, wordt *aangenomen* met 27 tegen 23 stemmen.

Vóór de heeren: Hoynck van Papendrecht, Blom, de Meester, Storm van 's Gravesande, Begram, Guljé, Dumbar, van Mulken, Dullert, van Loghem, de Lom de Berg, Nolthenius, Westerhoff, Cornelis, Heemskerk Az., van Kerkwijk, Zijlker, Hugenholtz, Wijbenga, van der Linden, Heydenrijck, van Heemstra, Dirks, van der Veen, Luyben, Kappeyne en de Voorzitter.

Tegen de heeren: van Nispen, Lidth, Hoekwater, Godefroi, van der Poel, Schimmelpenninck, Mijer, van Bosse, Wintgens, Wichers, Bots, Gevers Deynoot, van Goltstein, Kerstens, van Eck, de Bieberstein, van Voorthuyzen, van Heiden Reinestein, Hoffman, van Lynden, Meylink, Blussé en van Foreest.

De heer *van Lynden:* Mijnheer de Voorzitter! Art. 68 van het reglement van orde schrijft voor, dat de wijziging, welke naar de afdeelingen wordt verzonden, zal worden gedrukt en rondgedeeld.

De *Voorzitter:* Aan dat voorschrift zal worden voldaan.

De heer *Dirks:* Welke afdeelingen zijn bedoeld? De vorige welke het wetsvoorstel hebben onderzocht, of de tegenwoordige?

De *Voorzitter:* De vorige afdeelingen waarin het wetsvoorstel is onderzocht.

Thans wordt de zitting geschorst en begeven zich de leden in de verschillende afdeelingen.

Ten 3 ure wordt de vergadering heropend.

De *Voorzitter* deelt mede, dat de commissie van rapporteurs over het amendement van den heer Dullert nog niet gereed is met haar verslag, weshalve de vergadering wordt gescheiden tot morgen ochtend 11 ure.

Zitting van Dingsdag 17 Maart.

Aan de orde is de voortzetting der beraadslagingen over het wetsontwerp **houdende voorzieningen omtrent het novaal tiendregt van het Kroondomein** enz., en wel over artikel 1 en het daarop voorgestelde amendement.

Hierover heeft gisteren een afzonderlijk sectie-onderzoek plaats gehad, waaromtrent heden ochtend verslag is uitgebragt, waaruit blijkt dat men zich niet met het amendement kon vereenigen, maar toch dat de redactie van art. 1 van het ontwerp verduidelijking behoefde, en daarom stelde de Commissie van Rapporteurs de volgende redactie voor:

„ Het regt dat door het Kroondomein kan worden ontleend aan de wet van 26 augustus 1822 (Staatsblad n.º 40) op de opbrengst van tienden van ontgonnen woeste gronden, of van drooggemaakte, ingedijkte, ingepolderde of bekade gronden, gelegen in de provincien *Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland* en *Zeeland*, zoo als die gronden in de wet van 6 junij 1840 (Staatsblad n.º 40) zijn omschreven, wordt geacht ten allen tijde bij het Staatsdomein te zijn gebleven."

Alsnu worden de discuscien over de verschillende redactien voortgezet.

De heer *van Bosse*, lid der Commissie van Rapporteurs, stelt op den voorgrond dat het verschil dat zich nu openbaart het bewijs oplevert hoe veel beter het geweest ware wanneer die zaak van het Kroondomein in haar geheel ware geregeld en bepaald dat alle tienden van het Kroondomein moesten worden overgedragen aan het Staatsdomein. De vorige wetsvoordragt kwam hem dus beter voor, maar met ernst en nadruk doet hij het uitkomen dat over de regeling zelve tusschen de Regering en de Kamer geen verschil van gevoelen bestaat; dat het beginsel door beiden wordt gewild, maar er alleen verschil is omtrent de wijze van redactie. De zaak is deze: het Kroondomein wenscht, tegen schadevergoeding, zonder reserves, afstand te doen van zijn novaal tiendregt, maar verlangt zich de bevoegdheid voor te behouden om tiend te heffen van bebouwde gronden binnen de tiendblokken gelegen. Waarin ligt nu het verschil? In den grond der zaak? Neen, enkel en alleen in de redactie. Zeer vele leden twijfelen er aan of de redactie van de Regering wel juist die bedoeling teruggeeft, en het amendement van den heer Dullert is een sprekend bewijs hoe dit wordt betwijfeld. De latere redactie der Regering is z. i. ook veel beperkter dan de oorspronkelijke. Eerst was er quaestie over het novaal tiendregt in 't algemeen, thans over het novaal tiendregt dat in de tiendblokken kan geheven worden. Hij vraagt of de Regering met grond beweren kan dat er in de tiendcirkels geen gronden zijn waarop novaal tiendregt kan geheven worden? Is dat zoo zeker in de provincien Utrecht en Zuid-Holland? De redactie der Commissie van Rapporteurs voorkomt, z. i. alle bezwaren, want zij laat in het midden *wat* onder novaal tiendregt te verstaan zij, omdat daarover verschil is bij de geleerden.

Het voorstel der Commissie van Rapporteurs zegt (zie boven). Er kan dus voor het Kroondomein geen bezwaar in die redactie gelegen zijn, want zijne regten blijven ongeschonden. De zaak wordt gaaf geregeld; alle regten van het Kroondomein worden onverkort in stand gehouden. Met deze redactie wordt aan de eischen van beide partijen voldaan. De regten welke het Kroondomein zich wil voorbehouden blijven onverkort en het Kroondomein staat niets meer af dan hetgeen in de bedoeling van het Kroondomein ligt, zoo als het uit de gewisselde stukken blijkt. Hij herhaalt dus dat het hier slechts betreft de beste wijze van redactie.

De heer *van Goltstein* zegt dat men trachten moet uit de moeijelijkheden te komen waarin men geraakt is. Zijns inziens is de Regering op een dwaalweg en kunnen wij door het amendement op den regten weg terugkeeren. Het is hem voorgekomen dat de Regering geen helder inzigt in deze zaak heeft gehad. Ook hij had het beter geacht dat de Regering de nalatenschap van een voorganger *gaaf* overgenomen had, zonder zich op een glibberigen weg te begeven. Beter ware het geweest wanneer alle tienden van het Kroondomein overgegaan waren op het Staatsdomein, dan waren de moeijelijkheden voorkomen, want als er tienden blijven bij het Kroondomein, dan zijn zij onderworpen aan het gemeene regt betrekkelijk den afkoop, waaruit zou kunnen voortvloeijen eenige inkrimping van het inkomen der Kroon, terwijl de bedoeling der Grondwet is dat het inkomen der Kroon, in verband tot de inkomsten van het Kroondomein, *vast* moet staan.

De heer *Betz, Minister van Finantien*, heeft gehoord dat het de sprekers wenschelijker ware voorgekomen zoo het besproken tiendregt wierd overgedragen aan het Staatsdomein, zoo als dat bij een vorig ontwerp was voorgesteld. De Minister zal dit voorstel niet vergelijken met het vorige. Hem komt het voor dat het tegenwoordige veel aannemelijker is, en zoo men hier wijst op de klippen, is hij van oordeel dat men bij de behandeling van het vroeger ontwerp zeer zeker zou gestuit zijn op andere klippen, voortspruitende uit de moeijelijkheden en den teederen aard van het onderwerp. Doch de Min. zal zich niet begeven in eene vergelijking van de beide ontwerpen, omdat dit ook niet door de beide sprekers geschied is. Het blijkt dat er alléén verschil is tusschen uitdrukkingen, niet omtrent het doel dat men tracht te bereiken; er is geen verschil van stelsel, maar alléén van redactie. De Minister constateert dit met genoegen en hoopt ook dat deze wet met algemeene stemmen moge aangenomen worden. Reeds uit het verslag der Commissie van Rapporteurs blijkt het hoe moeijelijk het is eene juiste redactie te geven, want het blijkt dat het amendement van den heer Dullert niet veel kans heeft aangenomen te worden. De Minister had daar gisteren bezwaar tegen, hij vindt thans nieuwe bedenkingen in het verslag der commissie, en blijft dus tegen het amendement.

En nu komt hij tot dat verslag dat eene andere redactie voorstelt, of liever hetzelfde denkbeeld dat reeds in het Voorloopig Verslag werd aangeprezen, maar dat de Regering niet kon overnemen. Hij heeft nog nader ernstig over dit punt nagedacht, maar heeft nog altijd bezwaren om zich met die redactie te vereenigen. Deze bevat toch alleen eene negatieve bepaling, wat het Kroondomein *niet* zal kunnen heffen, terwijl bij het Regerings-voorstel positief voorop staat wat het Kroondomein wèl zal kunnen heffen. Zoo ook ligt in al. 2 van het ontwerp hetzelfde denkbeeld als door de Commissie van Rapporteurs met andere woorden wordt uitgedrukt. Waartoe dan die verwisseling van redactie?

De Commissie van Rapporteurs achtte de vermelding in het gewijzigd ontwerp van *tiendblokken* eene beperking van het denkbeeld. Maar na de wet van 1840 heeft de Kroon binnen den kring der tiendblokken werkelijk tiend geheven van verschillende blokken. Dat zou dan geschied zijn ten onregte, en dat kan de Minister niet toegeven. Hij meent op de ernstigste wijze te moeten blijven handhaven de redactie van het ontwerp, dat een *beginsel* bevat overeenstemmende met den actuelen toestand.

Er is gevraagd hoe de Regering weten kan of bijv. in Utrecht tiendpligtige gronden binnen die tiendcirkels gelegen zijn? De Minister antwoordt dat zoowel in Utrecht, Zuid-Holland als Zeeland die kringen duidelijk afgebakend zijn, terwijl in Gelderland tusschen den IJssel en de Zuiderzee het tiendregt op die uitgestrektheid is verloren gegaan en dus geen tiendregt meer kan geheven worden.

De heer *van Bosse* bespreekt nogmaals het beginsel der vroegere voordragt, dat hij verkieslijker blijft achten. De Min. zeide wel: het amendement bepaalt alleen negatief wat het Kroondomein niet kan heffen en niet positief wat het Kroondomein wèl zal kunnen heffen. Dat is, zegt spr., eene quaestie van vorm, want er blijkt duidelijk genoeg wat de bedoeling is. De Minister zeide ook dat gronden in Gelderland tusschen den IJssel en de Zuiderzee niet tiendpligtig zijn; maar er zijn nog andere gronden waaromtrent later tiendpligt zou kunnen ingeroepen worden. Evenwel stelt hij, na de bestrijding van den Minister, de redactie der commissie niet als amendement voor.

De heer *Dullert* verdedigt zijn amendement tegen de aanmerkingen in het verslag der commissie, maar verklaart zich om de wille van de zaak bereid die redactie over te nemen. Hij verdedigt nader de hoofdgedachte dezer redactie, die hij verkiest boven die der Regering. Overigens stelt hij met nadruk op den voorgrond, dat bij hem niet in de verste verte het denkbeeld bestond om ook maar het geringste gedeelte van het regt van 't Kroondomein te willen bekorten. Hij trekt alsnu zijn amendement in, maar stelt voor de redactie der Commissie van Rapporteurs.

De heer *van Nispen* heeft bezwaren zoowel tegen het amendement als tegen het artikel der Regering.

De heer *Kappeyne van de Coppello* zou gaarne het ontwerp der Regering aannemen, maar hij vindt daarin onderscheid gemaakt tusschen tienden binnen en buiten de tiendblokken gelegen. Dit komt hier minder te pas. Dat is meer eene quaestie van verpachting dan een criterium van tiendregt. Hij meent dat men het Kroondomein moet opvatten als Staats-eigendom en dat de Kroon, sedert 1848 en de wet van 1856, vruchtgebruikster is. Is dat nu ook de meening der Regering? Zoo ja, dan kan hare redactie als voldoende beschouwd worden. Anders is hij voor het amendement.

De *Minister van Finantien* antwoordt bevestigend dat de Kroondomeinen volgens de Grondwet èn volgens de latere wet Staatseigendom zijn èn ook ten name van den Staat in het kadaster zijn ingeschreven.

Thans worden de beraadslagingen gesloten. Bij stemming wordt het amendement Dullert *verworpen* met 48 tegen 11 stemmen. — *Voor* de heeren: Godefroi, van Heemstra, Lidth de Jeude, van Eck, Begram, Heemskerk Az., Idzerda, Dumbar, van Goltstein, Dullert en van Bosse.

Het artikel der Regering wordt *aangenomen* met 50 tegen 10 stemmen. *Tegen* de heeren: van Bosse, Godefroi, Heemstra, van Eck, Idzerda, van Nispen, van Asch van Wijk, Dumbar, van Goltstein en Dullert. — De artt. 2, 3 en 4 worden ***aangenomen*** en eindelijk het ontwerp zelf met **algemeene** (59) **stemmen.**

Daarna is aan de orde het wetsontwerp nopens het *beheer der Kroondomeinen*, dat evenzeer met **algemeene stemmen** wordt ***aangenomen.***

Na de schorsing is aan de orde het ontwerp tot **afkoopbaarstelling der tienden.**

De heer *Heemskerk Az.* is een groot voorstander van de ontheffing van den vaderlandschen landbouw. Hij had echter niet gehoopt dat de Minister zijn ijver op zulk eene proef zou stellen. Hij heeft tegen het wetsontwerp drie bezwaren: 1º, het gemis van een beginsel van wederkeerigheid — dat is van de toekenning aan den tiendheffer van het regt om conversie of afkoop te vorderen; 2º, onvolledige voorziening in de novale tienden, en 3º, het gemis van een met het burgerlijk regt overeenstemmend beginsel omtrent de wijze van eigendomsoverdragt.

Wat het *eerste* punt betreft, had spr. gewenscht dat er een beginsel van wederkeerigheid in de wet ware opgenomen: *a*, omdat het nu den schijn heeft als of de Regering eene klasse van ingezetenen wil bevoordeelen boven de andere, en dit niet overeenstemt met de billijkheid.

b, omdat daardoor het doel der wet binnen eenige jaren beter zou worden bereikt, wanneer tusschen tiendheffer en tiendpligtige een wedijver tot afkoop zou zijn ontstaan, om welke reden ook het decreet van 1813 dat beginsel huldigde. Wordt dit beginsel gemist, dan vreest spr. dat de druk der tienden nog vele jaren op onze nazaten zal blijven rusten;

c, omdat daardoor gemeen overleg tusschen beide takken der Wetgevende Magt zou zijn bevorderd, vermits de Eerste Kamer zich herhaaldelijk tegen het gemis van wederkeerigheid heeft verklaard.

Hier herinnert spreker ook aan de bepaling van het ontwerp, waarbij de ongelijkheid ten aanzien van de keus der jaren is gehandhaafd en de Regering als vasten en onveranderlijken maatstaf heeft behouden den termijn van 15 jaren vóór de invoering der wet.

Wat het *tweede* punt aangaat, meent spreker dat men een stap achterwaarts doet, vermits wel volgens de Regering in art. 1 ook de novale tienden zijn begrepen, doch het laatste artikel der wet, art. 23, voorschrijft dat met het tijdstip harer invoering afgeschaft zijn alle wettelijke verordeningen betreffende den afkoop, en dus ook art. 20 van de wet van 1840 betrekkelijk de novale tienden.

Ten derde geeft spreker als zijn gevoelen te kennen dat de Regering bij dit wetsontwerp van het beginsel is uitgegaan dat door koop en dus door contract

of ook door consignatie van de afkoopgelden eigendom van onroerend goed overgaat. Dat is geheel in strijd met de bepalingen van het burgerlijk regt, dat levering door overschrijving vordert. Hij gelooft niet dat de regten van partijen en derden door deze regeling zijn gewaarborgd, maar hoopt dat de bij hem bestaande twijfel zal kunnen worden opgelost.

De heer *de Raadt* verklaart ook een voorstander te zijn van de afschaffing der tienden, maar is juist daarom weinig ingenomen met deze wet. Het doet hem wel genoegen dat de Regering eene poging in 't werk stelt om den landbouw van lasten te ontheffen, maar hij betreurt dat die poging niet krachtiger is. Hij vreest dat dit wetsontwerp teleurstelling zal baren, want het draagt eene vlag die het geen regt heeft te voeren. *Afschaffing* zal niet het gevolg van de aanneming zijn: men zal dan op zóó veel moeijelijkheden afstuiten, dat men van den afkoop zal worden teruggehouden. Bovendien, hoe uitgestrekt is niet het veld der tiendblokken, en dàn, hoe veel verschillende eigenaars behooren die toe? Hoe zal dat tal van eigenaren tot eenheid gebragt worden? Inderdaad, het moge schoon klinken in theorie, de praktijk zal falen. Spr. toont ook aan dat voor velen de afkoop veel te bezwarend zijn zal, vooral in Holland en Zeeland, zoodat de wet bijna geen effect zal hebben. — Er is nog een punt, en dat zijn de moeijelijkheden der procedure en omslagtige regelingen; zoo ook dat er geene voorzieningen omtrent den eigendomsovergang zijn gemaakt. Dat alles te zamen zal weinigen stemmen tot afkoop van tienden; men zal worden teruggehouden door de vrees voor omslagtige procedures. Hij had gewenscht dat de Regering meer krachtige voorstellen had gedaan; hij had gewild eene voordragt tot verwisseling van tienden in aflosbare grondrente ten behoeve van den Staat. Al de moeijelijkheden en geschillen, die nu zullen opkomen, zouden dan van zelve vervallen en de werkelijke afschaffing zou tot stand komen. — Mogt hij welligt ondanks deze bezwaren toch voor de wet zijne stem uitbrengen, dan zal dat zijn om toch iets te erlangen en om eene schrede nader te komen tot de overtuiging dat de werkelijke ontheffing van den landbouw eene dringende noodzakelijkheid is.

De heer *van Lidth de Jeude* zegt dat z. i. het tiendregt ook nu nog geregeld wordt door het decreet van 1813. Hij erkent echter dat daaromtrent twijfel bestaat en er dus grond is tot het maken van nieuwe bepalingen. Ook hij acht het tiendregt strijdig met de ontwikkeling van den landbouw, en zou gaarne over vele bezwaren heen stappen om het doel te bereiken, maar zulk eene wet moet goed zijn, eenvoudig en doeltreffend. — Zijne bezwaren betreffen twee punten: 1.° De tiendheffer wint door de erkenning eenheid van zijn regt, maar met het oog op reciprociteit worden die regten gekrenkt. Hij vreest ook dat het gemis van reciprociteit de Eerste Kamer wederom tot afstemming zal nopen; daar de tiendheffer betreffende de tijdsbepaling van den afkoop geheel afhankelijk van den tiendpligtige is. Een ander bezwaar is dat den tiendheffer niet wordt toegekend een hypotheekregt.

2°, de belangen van den tiendpligtige in wiens voordeel blijkbaar de voordragt is gemaakt. Spreker erkent ook dat deze wet is in het algemeen belang in verband met den landbouw. Maar z. i. zal het doel niet worden bereikt. De ondervinding leert het. De gelegenheid tot afkoop bestond, zelfs onder gunstige omstandigheden, en hoeveel gebruik is daarvan gemaakt met betrekking tot het Staats- of Kroondomein? — zeer weinig. Er is dus een andere prikkel noodig.

Maar belemmerend vooral zullen zijn de groote kosten van overschrijving enz., hetzij die prikkel zij dwang tot afkoop, hetzij aan derden wordt toegestaan voor meerderen op te treden.

3°, de regten van derden. Er is wel aan gedacht, maar niet voor gewaakt, speciaal wat den eersten hypotheekhouder betreft. Deze heeft het regt tot verkoop van het goed, en voor dat regt is in onze wetgeving in alle deelen gewaakt, en dat is niet het geval met belanghebbenden bij het hypotheekregt, krachtens deze wet. Het hypotheekregt blijft hier afhankelijk van de voorwaardelijke schuld op het goed gevestigd. Hij staaft zijne meening met artt. 11 en 12 van het ontwerp. Hij zal niet spreken over de wijze van procederen nopens de rangregeling; hij heeft deswege dezelfde bezwaren als de vorige spr., maar wenscht inlichting op de andere punten.

De heer *van Goltstein* merkt op, dat de zaak reeds twee malen hier behandeld en goedgekeurd is. De wenschelijkheid der afschaffing is dus boven allen twijfel verheven en de onregtvaardigheid moet opgeheven worden. Maar de moeijelijkheid ligt in de juiste ten uitvoerlegging. Het voorstel is wel twee malen hier goedgekeurd, maar ook twee malen door de Eerste Kamer verworpen. Daarom had de Regering zooveel mogelijk bedacht moeten zijn om den grond der afkeuring te verwijderen. Die grond was dat voor de belangen van den tiendheffer niet gelijkelijk was gezorgd als voor den tiendpligtige. Daarom had de Regering de wederkeerigheid moeten voorstellen, gelijk zulks in het decreet van 22 januarij 1813 geregeld is. Hij betwijfelt ook of het doel — de afschaffing der tienden — door deze wet zal bereikt worden, ook omdat de landbouwer bij veel van wil en degelijkheid van zin weinig geneigd is, tot het invoeren van verbeteringen. Hij zal den ouden sleur blijven volgen en zijn tiendlast niet afkoopen. Z. i. moest, behalve het beginsel van wederkeerigheid, de grondslag zijn verwisseling van tienden in grondrente.

De heer *van Eck* merkt op dat er bezwaren zijn geopperd tegen het stelsel. Hij stelt voorop, dat er onderscheiden stelsels te dezen aanzien kunnen worden aangenomen. Het stelsel van wederkeerigheid kan dit ook, mits onder de noodige waarborgen. Hem lacht toe het stelsel van het decreet van 1813, en hij had wel gewenscht dat die regeling gevolgd ware, indien al de wettigheid dier regeling — hij weet niet op welke gronden — kon betwist worden. Hij verklaart zich ook niet tegen het stelsel dezer wet, mits hem eenige ophelderingen worden gegeven, als daar zijn: het decreet van 1813 heeft individuële concessie toegestaan; hier bovendien is in art. 2 bepaald, dat de schuldpligtigheid welke zich als een geheel over zekere oppervlakte uitstrekt, slechts afkoopbaar is voor het geheel, met andere woorden heeft men hier de quaestie der bloktienden.

Hij vreest dat daardoor juist de afschaffing van de tienden niet zal bevorderd worden; want, om af te koopen, moet er zijn medewerking van de meerderheid der tiendpligtigen. Maar hij betwijfelt of die volgen zal door de bepaling van deze wet, omdat velen profijt zullen zien in tegenwerking, vermits zij dan minder zullen voldoen.

Aan het beginsel van individuëlen afkoop had hij dusverre de voorkeur gegeven, met gelijktijdige bepaling van den maatstaf van afkoop tegen den penning 25.

De heer *van Nispen* deelt de bezwaren van den vorigen spreker, die bij hem vooral gegrond zijn op de bepaling in art. 2. Spreker wacht daaromtrent nadere inlichtingen.

De *Minister van Justitie*, de heer *Olivier* (voor zoo ver verstaanbaar), bespreekt de bezwaren van de vorige sprekers. De heer Heemskerk had bedenking tegen de niet opname der wederkeerigheid en wenschte den wedijver tusschen de twee klassen de tiendheffer en tiendpligtige. Die voorstelling heeft zich de Regering niet gemaakt. Zij heeft niet gedacht aan onderscheiding van klassen, dan alleen in zoo verre de positie van heffer en pligtige verschillend zijn. Overigens is er voor wederkeerigheid geen grond, omdat er een geheel ongelijke toestand tusschen tiendheffer en tiendpligtige bestaat. Op den tiendpligtige rust een moeijelijke last, op den heffer niet. De pligtige kan in een nadeeligen toestand verkeeren ten gevolge van afkoop van kapitaal of goed; de heffer geenszins. Door de sprekers is ook de opmerking gemaakt dat men moest letten op het gevoelen der Eerste Kamer en gewezen op de wenschelijkheid der bevordering van gemeen overleg. Ook de Min. acht dit hoogst wenschelijk, maar niet ten koste van zijne overtuiging, en wanneer men er van doordrongen is dat men eene onregtvaardigheid tegen den tiendpligtige zou begaan. Buitendien moet men letten op den vroegeren toestand, toen een dergelijk ontwerp ter sprake kwam. Het Gouvernement van dien tijd had zich geheel neutraal gehouden. De Kamer was van oordeel dat de Regering het initiatief moest nemen. De quaestie zelve is toen slechts ter loops behandeld en er heeft over de zaak zelve geene werkelijke discussie plaats gehad, zoodat het gevaarlijk zijn zou eene gevolgtrekking te maken uit een votum dat niet gemotiveerd is.

Nog werd eene verwisseling van de tiend in grondrente wenschelijk geacht. — Dit nu, zegt de Minister, is vroeger reeds bijna algemeen afgekeurd door de Kamer wegens de groote geldelijke bezwaren die dit voor den Staat zou opleveren.

De heer *Heemskerk* is ook niet tevreden over de bepalingen nopens de novale tienden, want art. 20 der wet van 1840 is daarin niet opgenomen. — De Minister antwoordt dat in het artikel niet bepaald wordt de *hoegrootheid* der waarde, — maar „als de hoegrootheid der waarde niet kan worden bepaald, dan,” enz. Er kan dus geen bezwaar zijn gelegen in de niet opname van art. 20 der wet van 1840.

De Minister beantwoordt nu de verdere opmerkingen van den heer Heemskerk Az., als zouden de regten van derden niet behoorlijk zijn geregeld; hij acht het door dien spreker daaromtrent aangevoerde overdreven.

Vervolgens beantwoordde de Min. de bezwaren van den heer van Lidth de Jeude alsof de tiendheffer geheel afhankelijk ware van den tiendpligtige ten aanzien der tijdsbepaling. Die spr. wilde de bevordering van den afkoop door middel van dwang. De Min. is van oordeel dat door dwang het doel niet zal bereikt worden. Het ligt ook niet in den weg der Regering om dwang uit te oefenen. Op dien weg ligt het wel om de belemmeringen weg te nemen en gelegenheid te openen tot afkoop, om de slagboomen weg te ruimen, maar het overigens aan de individuen over te laten om er al of niet gebruik van te maken. Het geldt hier niet de vraag of er gebruik zal worden gemaakt van de afkoopbaarstelling, maar wel of daarvoor nog beletselen bestaan, en dat gelooft hij niet.

Nog beantwoordt hij den heer van Eck nopens den individuelen afkoop en ziet niet in dat het ontwerp daaraan hinderlijk zou zijn.

De heeren *Heemskerk Az.* en *van Lidth de Jeude* zijn niet bevredigd met het antwoord; zij repliceren nader, en bestrijden de stellingen en redeneringen des Ministers op de hoofdpunten hunner redevoeringen.

Morgen voortzetting der beraadslagingen.

Het ontwerp van wet, tot voorziening in de verevening van door de Algemeene Rekenkamer afgewezene vorderingen (in ons vorig N.° medegedeeld) gaat vergezeld van de volgende Memorie van Toelichting:

„Het eenig artikel van dit wetsontwerp is van gelijken aard als art. 4 der wet van 13 december 1862 (*Staatsblad* n.° 205). De Regering meende dat door die wet alle twijfel over de bedoeling van den wetgever ten aanzien van hetgeen aan te wijzen is op het begrootingsartikel „*Aankoop van boekwerken en andere voorwerpen van kunst of wetenschap,*” opgeheven was. Die verwachting werd te leur gesteld.

„Toen de vordering van H. J. Molsbergen aan de Algemeene Rekenkamer ter verevening werd aangeboden, heeft zij verzocht met de bestemming van de aangekochte schilderij te worden bekend gemaakt. Op de mededeeling daaromtrent, zoo als die te vinden is in de Memorie van Antwoord betreffende het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting dienst 1863, op al. 2 (art. 3*g*), gaf de Rekenkamer te kennen, dat de begrooting van het Departement van Binnenlandsche Zaken drie artikelen aanbiedt, waarbij met name gelden voor aankoop van schilderijen worden toegestaan, als *één* voor aankoop voor het Koninklijk Kabinet van Schilderijen te 's Gravenhage, *één* voor aankoop voor het Rijksmuseum te Amsterdam en het derde voor aankoop voor de verzameling van kunstwerken van levende meesters op het Paviljoen bij Haarlem.

„Wordt derhalve — zoo vervolgde de Kamer — eene schilderij door het Rijk aangekocht, de kosten daarvan moeten op *één* der drie artikelen worden aangewezen, al naar mate de schilderij wordt geplaatst op het Koninklijk Kabinet te 's Hage, op het Rijksmuseum te Amsterdam of op het Paviljoen bij Haarlem. *Andere aankoopen van schilderijen, dan voor een der drie hier genoemde verzamelingen, laat de begrootingswet niet toe.*” Dit had plaats vóór de aanneming der wet van 13 december 1862 (*Staatsblad* n°. 205).

„Na die aanneming werd aan de Rekenkamer in overweging gegeven, of zij niet, de verevening blijvende weigeren, zou handelen tegen de duidelijk gebleken bedoeling van den wetgever, welke geacht moest worden, door die wet, zijn zegel te hebben gehecht aan de opvatting van het begrootings-artikel: *Aankoop van boekwerken en voorwerpen van kunst of wetenschap*, zoo als die is verklaard in de Memorie van Toelichting (gedrukte stukken, zitting 1862—1863 IV, n.° 3). Daarmede is de meening der Rekenkamer, die uit haar vroeger schrijven scheen voort te vloeijen, dat namelijk uit het genoemde begrootings-artikel geene voorwerpen van kunst en wetenschap, die voor bestaande verzamelingen zijn bestemd, mogen worden betaald, en dat de Regering geen aankoop van dergelijke voorwerpen zou mogen doen dan *voor* bestaande verzamelingen, niet wel overeen te brengen.

„De Rekenkamer bleef evenwel de verevening weigeren, op grond dat de wetgever de quaestie onbeslist zou hebben gelaten, maar ontkende te gelijker tijd te hebben beweerd, *dat de Regering geene aankoopen van zoodanige voorwerpen zoude mogen doen dan voor bestaande verzamelingen.*

„Na het ontvangen dezer kennisgeving is de briefwisseling over dit onderwerp met de Algemeene Rekenkamer niet voortgezet.

„Het is naar het oordeel des Gouvernements aan geenerlei twijfel onderhevig, dat onder de uitdrukking: *voorwerpen van kunst en wetenschap* ook schilderijen zijn te verstaan, en daar nu de schilderij, waarvan hier sprake is, niet voor eene of andere der bestaande verzamelingen regtstreeks werd gekocht noch daarin geplaatst, zoo schijnt, ook in het stelsel der Rekenkamer, de uitgaaf op geen ander artikel dan het 142ste van 1862 te moeten worden aangewezen.

„Het was, dacht de ondergeteekende, natuurlijk, dat de Rekenkamer, van oordeel zijnde dat er *wel* aankoopen mogen geschieden anders dan voor bestaande verzamelingen, tot de verevening ware overgegaan.

„Wat betreft de vordering van C. Wiener, verlangt de Rekenkamer, dat zij voor de helft worde gekweten uit het artikel bestemd voor aankoop voor het Koninklijk Penningkabinet, en voor de wederhelft uit dat, bestemd voor de verzamelingen der Leydsche hoogeschool. De omstandigheden, wat deze vordering aangaat, staan dus geheel gelijk met die betreffende de vorderingen van jhr. C. C. A van Rappard en S. Hoolberg, vermeld in art. 4 der wet van 13 december 1862 (*Staatsblad* n°. 205).”

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) THORBECKE.”

Thans is rondgedeeld het voorloopig verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over het wetsontwerp *tot uitbreiding van art. 17 der wet van 19 augustus* 1861 (Staatsbl. n.° 72) *betreffende de Nationale Militie.* Daaruit blijkt dat verscheidene leden deze voordragt met genoegen hebben ontvangen. Het geldt hier, zeiden zij, een punt, waarover geschil is ontstaan en dien ten gevolge eene beslissing des wetgevers wenschelijk is. De voorgedragen beslissing wordt door de billijkheid en door het Staatsbelang geboden, terwijl zij tevens strookt met de wenschen van hen, die zich het belang der kinderen van de in onze overzeesche bezittingen en kolonien gevestigde Nederlanders meer bijzonder aantrekken. Gaarne derhalve zou men dit voorstel tot wet verheven zien. Sommigen drukten daarbij den wensch uit, dat de hier gebleken genegenheid van het tegenwoordig Gouvernement, om eene aan den dag gekomen leemte in eene organieke wet aan te vullen, zich tot andere zoodanige wetten, met name de gemeentewet, mogt uitstrekken. — Verscheidene andere leden deelden niet in dit gunstig gevoelen over de tegenwoordige voordragt. Zij nemen de vooruitgezette stelling niet aan, dat het wenschelijk is aan de uitzonderingen, bij art. 17 der wet op de nationale militie op het beginsel der inschrijving voor die militie gemaakt, uitbreiding te geven, daar zij van meening waren, dat voor de daarbij bedoelde jongelieden geene verpligting tot inschrijving bestaat. Het bezwaar, 't welk de Regering uit den weg wilde ruimen, was, naar hun gevoelen, niet aanwezig en de wet dus ten eenenmale overbodig. De zoon van den Nederlander, die ter zake van 's lands dienst in 's Rijks overzeesche bezittingen of kolonien woont, wordt door geene enkele bepaling der wet van 19 augustus 1861 tot inschrijving voor de nationale militie verpligt, en behoeft dus van die verpligting niet te worden vrijgesteld. De bloote herinnering der hier in aanmerking komende wetsbepalingen is, naar dit gevoelen, genoegzaam om zich van de juistheid der gemaakte bedenking te overtuigen. Men betoogde wijders dat het niet aangaat, door de voorgestelde toevoeging aan de militiewet, eigenlijk de wet van 28 julij 1850 aan te vullen. Door de aanneming van dit wetsontwerp zou toch worden uitgemaakt, dat niet enkel de Nederlanders, die ter zake van 's lands dienst in een vreemd land wonen, maar ook zij, die om dezelfde reden in Nederlandsch Indië gevestigd zijn, voortdurend als ingezetenen hier te lande worden beschouwd, en zulks niettegenstaande de laatsten volgens de aangehaalde bepalingen van het Indisch Regerings-reglement in Nederlandsch Indië ingezetenen zijn. Door het ontwerp, zoo als het daar ligt, wordt, gelijk men reeds deed gevoelen, uitgemaakt, dat ingezetenen van onze kolonien en overzeesche bezittingen tevens ingezetenen van Nederland zijn. Is dit reeds in het algemeen verkeerd, het is dit ook met het oog op de Nederlandsche militiewet. Wordt toch de voorgestelde uitzondering vastgesteld, men zal, ofschoon zulks waarschijnlijk niet met de bedoeling der Regering strookt, met eenigen grond kunnen beweren, dat de verpligting tot inschrijving voor de militie ook bestaat voor de zonen van Nederlanders, die in Oost- en West-Indië wonen, zonder in 's lands dienst te zijn. Gesteld dit bezwaar ware niet aanwezig, dan rijst nog een ander, uit den tekst van het eenig artikel der wet geboren. Dat artikel beperkt de uitzondering tot de zonen van Nederlanders, *die zich hier te lande bevinden.* Juist opdat dergelijke moeijelijkheden niet zouden geboren worden, acht men eene uitzonderingswet als deze gevaarlijk.

Te dezer gelegenheid werden twee punten ter sprake gebragt, die òf nog tot dezelfde klasse van jongelieden, òf tot de toepassing der militiewet op eene geheel andere categorie betrekking hebben. Vooreerst herinnerde men, dat in de zitting der Kamer van den 21 november ll. de aandacht des Ministers van Binnenlandsche Zaken gevestigd is op het belang van de in Nederlandsch Indië achtergebleven zonen van Nederlanders, die vroeger in Indië ingezetenen waren, doch na hunnen terugkeer zich weder in het Rijk in Europa gevestigd hebben. In de tweede plaats wees men op eene leemte in de militiewet, die onlangs in een openbaar geschrift is aangewezen. Zij betreft de plaats van inschrijving voor de militie van eenen natuurlijken, door zijne Nederlandsche moeder erkenden zoon, die in eene andere gemeente dan die moeder woonachtig is.

Bij het onderzoek in de afdeelingen der Tweede Kamer van de wetsontwerpen tot *naturalisatie van C. F. de la Chaux en acht anderen*, is wederom de vraag ter sprake gekomen of de uitsluiting der Engelschen van naturalisatie in ons land op den duur aangaat, maar is tevens gevraagd, of niet dezelfde bepalingen als in Engeland, ook in de Vereenigde Staten bestaan, waarop die uitsluiting, ook door de tegenwoordige Regering, gegrond wordt. Een ander punt, bij deze gelegenheid ter sprake gebragt, is de verpligte naturalisatie, krachtens de wet van 1850, van personen in onze koloniën geboren uit niet-Nederlandsche ouders, daar gevestigd, waaromtrent eenige leden zelfs het verlangen te kennen gaven om de wet van 1850 in dien zin te wijzigen, dat personen, die zich vóór de invoering dier wet in de kolonien hadden gevestigd, regtens Nederlanders zouden zijn. — De algemeene beschouwingen werden besloten met den wensch dat er met de aanbieding der naturalisatieontwerpen zoo veel mogelijk spoed worde gemaakt. Onder de verzoekschriften, waarop deze ontwerpen slaan, vindt men er toch een van junij 1861 en een van april van het zelfde jaar.

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn,
te Rotterdam.